

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JIŽNÍ TYROLSKO

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Kubatová Pitrová, Ph.D.

Autor práce: Gabriela Dupalová

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. května 2014

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Miroslavě Kubatové Pitrové, PhD za odborné rady, ochotu a trpělivost při vedení předkládané práce.

Anotace

Předmětem této práce je představení specifického regionu na hranicích Rakouska a Itálie: Jižního Tyrolska. Práce je zaměřena na vysvětlení historických událostí, které tuto oblast formovaly; představuje ekonomické a politické konotace. Přibližuje problematiku označení této oblasti v různých jazycích (Trentino/Alto Adige/Südtirol/Jižní Tyrolsko). Důležitými body práce jsou současná pozice a role uvedeného italského regionu v rámci italského regionalismu, jeho vztahy k Rakousku a třecí plochy, které vznikají ze snahy o přidělení plné autonomie.

Klíčová slova

Jižní Tyrolsko; Itálie; Rakousko; Trentino; Horní Adige; Zvláštní status autonomie.

Annotation

The subject of this document is to introduce a specific region on the border of Austria and Italy: South Tyrol. The document is focused on explaining historical events that have shaped the region; presents economic and political connotations. It explains the issues with the region name in different languages. Important points of the document are the current position and role of the region in the Italian regionalism, its relations with Austria and frictions that arise from the efforts to gain the full autonomy statute.

Key words

South Tyrol; Italy; Austria; Trentino; Alto Adige; Special statute of autonomy.

Obsah

ÚVOD	6
SEZNAM ZKRATEK	8
1 Jižní Tyrolsko	9
1.1 Správní členění	10
2 Historie	14
2.1 Londýnská dohoda a smlouva ze Saint-Germain	14
2.2 Italianizace Jižního Tyrolska/italský fašismus	17
2.3 Poválečné změny	21
2.3.1 Počátky jihotyrolské autonomie	22
2.4 50. léta 20. století	25
2.5 Od 70. let 20. století do konce 20. století	26
2.5.1 Druhý status autonomie	26
2.5.2 Od r. 1976 do konce století	27
3 Správní členění	28
3.1 Orgány regionu	28
3.2 Orgány provincie	29
3.3 Kompetence regionu a provincií	30
4 Italský regionalismus	31
4.1 Tridentско-Horní Adiže/Jižního Tyrolsko	33
4.2 Vztah dnešního Jižního Tyrolska k Rakousku	37
4.2.1 FPÖ a Jižní Tyrolsko	39
5 Snahy o udělení plné autonomie	41
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	46
SEZNAM OBRÁZKŮ	51
SEZNAM DVOJAZYČNÝCH NÁZVŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se bude zabývat italským regionem Jižní Tyrolsko (Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko). Cílem bakalářské práce je představit specifickou oblast Jižního Tyrolska, která se nachází na hranicích Rakouska a Itálie. Případnému čtenáři přiblížím např. historický vývoj oblasti, seznámím ho s ekonomickou a politickou situací či jazykovou heterogenitou.

Osvětlím i problematiku oficiálního německo-rakouského názvosloví. Výsledkem bakalářské práce bude deskripce a analýza současné pozice a role uvedené oblasti v rámci italského regionalismu a jeho vztahů k Rakousku. V práci se dále pokusím podat ucelené informace o třecích plochách, které vznikají ve snaze o dosažení absolutní nezávislosti na Itálii.

Nedostatečné zpracování uvedeného rakousko-italského sporu a tyrolská otázka v českém prostředí jsou jedněmi z důvodů výběru tématu a představují výzvu.

Dalším impulsem k výběru uvedeného tématu pro mě byl pobyt v rámci odborné stáže v rakouském Salcburku v roce 2013. 29. září 2013 se konaly volby do Národní rady rakouského parlamentu. V období letních prázdnin 2013 intenzivně probíhaly předvolební kampaně a spolu s nimi se objevovaly i znovu sílící iniciativy kandidátů na připojení Jižního Tyrolska zpět k Rakousku (např. strana FPÖ¹).

Spory o Jižní Tyrolsko sahají do roku 1919, kdy byla do té doby rakousko-uherská oblast k nelibosti Rakouska připojena k Itálii. Zcela mylně se lze domnívat, že po téměř 100 letech byl konflikt urovnán. Tak tomu však není. Téma je nadále v Rakousku i v sousední Itálii stále aktuální a velmi ožehavé.

Problematice Jižního Tyrolska se věnuje řada převážně zahraničních autorů. Při zpracování bakalářské práce budu čerpat především z odborných cizojazyčných publikací. Konkrétním příkladem může být kniha Rolfa Steiningera *South Tyrol: A Minority Conflict of the Twentieth Century* či publikace publikace Oskara Peterliniho *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Důležitým zdrojem informací mi budou také oficiální webové stránky oblasti Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko a další relevantní internetové zdroje.

---

¹ FPÖ = Freiheitliche Partei Österreichs, (Svobodná strana Rakouska)

Ve své práci budu upřednostňovat české názvy, které vždy doplním i oficiálním originálním označením. Uvedený italský region je členěn do dvou provincií – italské a německé. V textu bude oficiální název německé provincie Bolzano-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko (*Autonome Provinz Bozano-Südtirol/Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige*) nahrazen označením Jižní Tyrolsko. Výrazem „Němci“ případně „německý“ budou označováni německy mluvící obyvatelé bez rozlišení národnosti.

Má bakalářská práce bude rozdělena do čtyř částí. V první části této práce zkoumaný region představím, budu se zabývat geografickým umístěním, objasním problematiku označení v různých jazycích a čtenáře seznámím se současnou ekonomickou a politickou situací. Pokračovat budu představením historických událostí, které tuto oblast formovaly a utvářely počínaje přidělením Jižního Tyrolska Itálii v roce 1919 až po vytvoření autonomní provincie Jižní Tyrolsko. Znalost historických faktů je pro pochopení dlouhého italsko-rakouského sporu nutná. Ve třetí části práce blíže rozvedu a budu analyzovat současnou pozici a roli regionu v rámci italského regionalismu a vztah Jižního Tyrolska k Rakousku. Mj. představím přístup obou zemí – Itálie a Rakouska ke sporu, který řešila i OSN. Snahám o získání plné autonomie Jižnímu Tyrolsku a konfliktům z nich vznikajícím se budu věnovat v poslední části své práce.

Předkládaná práce bude sepsána na základě analyticko-empirického přístupu a založena bude především na rešerši odborné literatury, elektronických zdrojů a internetových stránek.

SEZNAM ZKRATEK

- AI – Autonomisti Indipendenti
- BAS – Befreiungsausschuss Südtirol = Výbor pro osvobození Jižního Tyrolska
- BLS – Business Location Südtirol
- BZÖ – Bündnis Zukunft Österreich = Svaz pro budoucnost Rakouska
- DC – Democrazia Cristiana = Křesťanskodemokratická strana
- FPÖ – Freiheitliche Partei Österreichs = Svobodná strana Rakouska
- HDP – hrubý domácí produkt
- LNAA – Lega Nazionale Anti – Autonomistica
- MSI = Movimento Sociale Italiano = Italské sociální hnutí
- OSN – Organizace spojených národů
- ÖVP – Österreichische Volkspartei = Rakouská lidová strana
- PCI – Partito Comunista Italiano = Italská komunistická strana
- PdL – Il Popolo della Libertà = Lid svobody
- PATT – Partito Autonomista Trentino Tirolese = Tyrolsko-tridentská autonomistická strana
- PPTT – Partito Popolare Trentino Tirolese = Tridentsko-tyrolská lidová strana
- PSI – Partito Socialista Italiano = Italská socialistická strana
- PSLI – Partito Socialista Lavoratori Italiani = Italská socialistická strana práce
- SPÖ – Sozialdemokratische Partei Österreichs = Sociálně demokratická strana Rakouska
- STF – Süd-Tiroler Freiheit = Jihotyrolská svoboda
- SVP – Südtiroler Volkspartei = Jihotyrolská lidová strana
- UI – Unione Indipendenti = Unie nezávislých
- UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization = Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
- USA – The United States of America = Spojené státy americké

1 Jižní Tyrolsko

Následující kapitola bude zaměřena zejména na vymezení oblasti Jižního Tyrolska a pojmů, které se s ní pojí. Seznámení se s těmito základními prvky problematiky je důležité pro její pochopení, neboť při první konfrontaci se téma může zdát poněkud zmatečné.

Jižní Tyrolsko je často označováno jako „region na hranici“. Nachází se ve střední části Východních Alp na rakousko-italských hranicích. Oddělením této oblasti od Rakouska v r. 1919 došlo k rozdělení historické země Tyrolsko do tří částí. Dnešní rakouská spolková země Tyrolsko je geograficky nesouvislá. Tvoří ji dvě části – menší část, kterou zabírá okres Lienz a která bývá označována jako Východní Tyrolsko (*Osttirol*) a větší část, Severní Tyrolsko (*Nordtirol*), která se nachází v západním výběžku Rakouska. Jižní (dnes italské) Tyrolsko (*Südtirol*) spojuje s Rakouskem (spolkové země Tyrolsko a Salcbursko) Brennerský průsmyk umožňující propojení jižní Evropy se severní, na západě sousedí oblast se Švýcarskem.

Na území 7 400 km², z čehož téměř 75 % leží v nadmořské výšce nad 1 000 metrů, žije více než půl milionu obyvatel řadících se ke třem etnickým a jazykovým skupinám. Tou největší jsou Němci, kterých jsou zhruba dvě třetiny, dále Italové a Ladinové, původní obyvatelé italských Dolomit. Region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko je z hlediska územního členění samosprávním celkem s vysokou mírou autonomie.

Jižní Tyrolsko je vyhledávanou prázdninovou destinací. Z 80 % je totiž tvořeno horami², 44 % je zalesněných a pouze 8 % obyvatelných.³ Dolomity, které byly v roce 2009 zapsány na přírodní světové dědictví UNESCO, pokrývají největší část Jižního Tyrolska. Jsou pojmenovány po francouzském geologovi Déodatovi de Dolomieu, který jako první „Bledé hory“, jak se jim do té doby říkalo, popsal. Dolomity, na rozdíl od Alp, které jsou ledovcového původu, byly vytvořeny zkameněním korálových útesů z období třetihor.⁴

---

² Více jak 75% oblasti leží ve výšce 1.000 m. n. m.

³ Was Sie über Südtirol wissen sollten. Suedtirol.info [online]. Dostupné z: <http://www.suedtirol.info/Wissenswertes/Land--Leute/Zahlen--Fakten.html>.

⁴ Dolomiten: UNESCO Weltnaturerbe. Suedtirol.info [online]. Dostupné z: <http://www.suedtirol.info/Wissenswertes/Land--Leute/Dolomiten-UNESCO-Weltnaturerbe.html>.

1.1 Správní členění

Itálie je členěna na 20 regionů⁵, z nichž 5 má zvláštní status částečné autonomie.⁶

Jedním z dvaceti regionů je autonomní region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko (*Autonome Region Trentino-Südtirol; Regione Autonoma Trentino-Alto Adige/Südtirol*), který se dělí na dvě provincie, a to Tridentsko (*Regione Autonoma di Trento*) a Bolzano-Jižní Tyrolsko (*Autonome Provinz Bozano-Südtirol; Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige*).

Název provincie Bolzano-Jižní Tyrolsko bude pro účely této práce nahrazen kratším výrazem Jižní Tyrolsko. Oblast byla po dlouhá léta⁷ označována jako „*Südtirol*“. Počátkem 20. let 20. století byl ale německý název v rámci italianizace zakázán a území dostalo italské pojmenování „*Alto Adige*“, tedy „*Horní Adiže*“⁸.

Region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko se rozkládá na 13 613 km² jižně od Brennerského průsmyku až k jezeru Lago di Garda, z čehož provincie Bolzano-Jižní Tyrolsko zabírá 7 400 km², kde žije cca 465 000 obyvatel.

Obrázek č. 1: Mapa regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko

Zdroj: <http://www.lannaronca.it/Schede%20classe%20quarta/Trentino%20Alto%20Adige.jpg>.

⁵ Srovnáme-li s územním členěním České republiky, odpovídají regiony v Itálii *de facto* českým krajům.

⁶ Viz následující kapitola.

⁷ Označení vzniklo v 19. století.

⁸ Podle horního toku řeky Adiže (*Adige*).

Hlavním městem provincie Jižní Tyrolsko je Bolzano, kde zároveň sídlí Jihotyrolský sněm (*Landtag*), jenž je zastupitelským orgánem všech občanů žijících na území provincie. Ten tvoří 35 poslanců zvolených ve všeobecných, přímých a tajných volbách. Poslanecké funkční období trvá 5 let. V čele zemského sněmu stojí předseda, dva místopředsedové a sekretáři. Místopředsedové jsou voleni z řad poslanců těch jazykových skupin, ke kterým nepatří zvolený prezident. Předseda sám určí, který z místopředsedů ho bude v jeho nepřítomnosti zastupovat. Prvních třicet měsíců vede jihotyrolský sněm předseda zastupující německy mluvící skupinu obyvatel, ve druhé polovině funkčního období předseda zastupující italsky mluvící. Se souhlasem většiny italsky, potažmo německy mluvících poslanců může být zvolen předseda hlásící se k ladinsky hovořícímu obyvatelstvu.⁹

Jihotyrolský sněm tvoří spolu s hejtmanem (*Landeshauptmann*) a provinční vládou (*Landesregierung/Landesausschuss*) orgány jihotyrolské provincie. Těmito orgány a správními orgány regionu se bude více zabývat příslušná část druhé kapitoly.

Autonomní region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko je součástí Euroregionu Tyrolsko-Jižní Tyrolsko-Tridentsko, který vznikl v roce 2011 jako reakce na posilující význam přeshraniční spolupráce, která probíhá mimo jiné v oblastech kultury, vědy a výzkumu.¹⁰

Oblast Jižního Tyrolska je nejednotná i z hlediska jazykového a etnického. V autonomní oblasti Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko jsou totiž 3 oficiální jazykové skupiny, jejichž proporcionální zastoupení ve správních orgánech je právně zakotveno.¹¹

„Proporcionální zastoupení znamená, že všechny tři jazykové skupiny v Jižním Tyrolsku budou mít právo rozhodovat v určitých oblastech a být náležitě vyslyšeny v takové míře, která odpovídá počtu jejich příslušníků. Tímto způsobem budou pozice

---

⁹ Genehmigung des vereinheitlichten Textes der Verfassungsgesetze, die das Sonderstatut für Trentino-Südtirol betreffen. In: DEKRET DES PRÄSIDENTEN DER REPUBLIK vom 31. August 1972, Nr. 670. 1972.

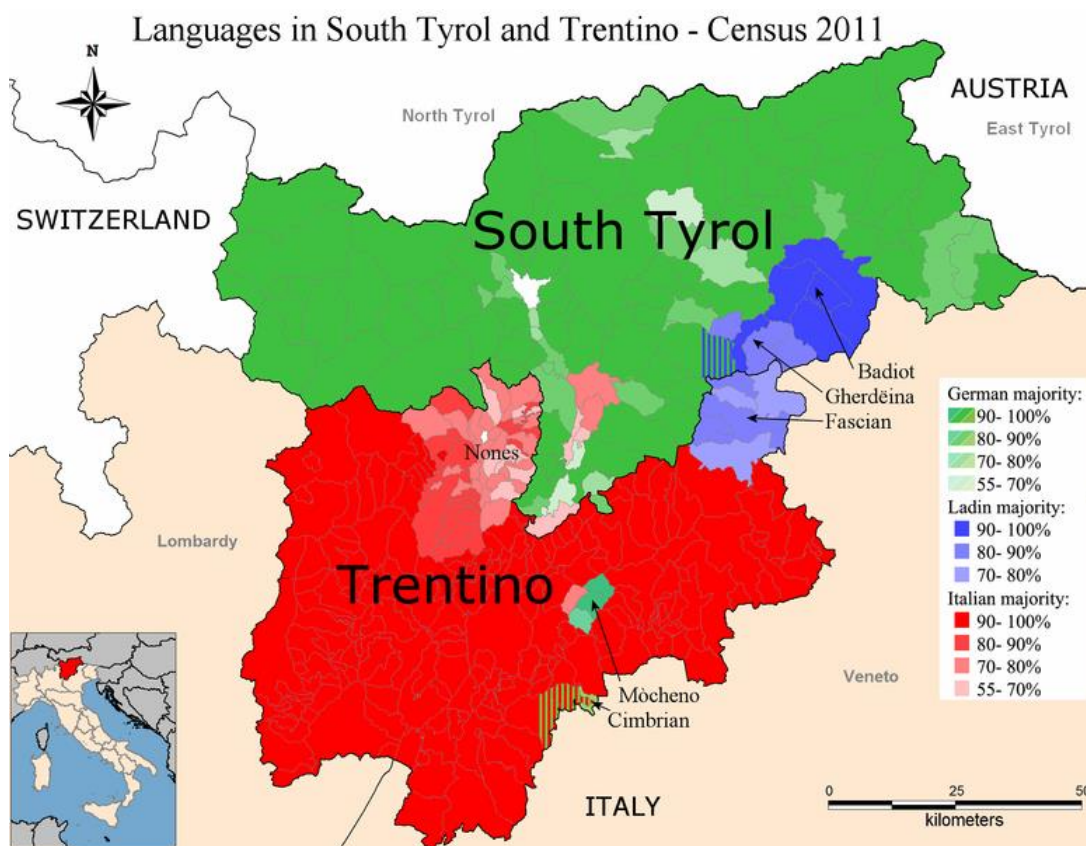
¹⁰ GEMEINSAMES BÜRO DER EUROPAREGION TIROL - SÜDTIROL - TRENTINO. *EUROREGIO Tirol Südtirol Trentino* [online]. Bozen, 2002-2013 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.europaregion.info/de/willkommen.asp>.

¹¹ DEKRET DES PRÄSIDENTEN DER REPUBLIK vom 31. August 1972, Nr. 670.

rozděleny ve státní správě, u soudů, v Jihotyrolském zemském sněmu, výborech a v dalších institucích.“¹²

70 % obyvatel se řadí k německé jazykové skupině, 25 % obyvatel mluví italsky a 5 % ladinsky. Ladinština¹³, jež se dodnes učí na základních školách, patří mezi rétorománské jazyky. Ladinsky mluví Ladinové, nejstarší obyvatelé italských Dolomit žijící v údolích Val Badia, Gardena, Avisio a Livinallongo a Cortina d'Ampezzo. Ačkoliv se jedná o velmi malou jazykovou skupinu, má i dnes mnoho dialektů, přesto patří k nejhroženějším jazykům.¹⁴

Obrázek č. 2: Jazykové zastoupení v regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko v roce 2011

Zdroj:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Language_distribution_in_South_Tyrol_and_Trentino.png.

¹² PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 164.

¹³ HOUSKA, Ondřej. *Ladinové – zapomenutý národ uprostřed Evropy*. Radiožurnál [online]. 5. 2. 2011. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zzz/_zprava/847023.

¹⁴ PETERLINI, Oskar. *The Autonomy Statute of the Region Trentino South Tyrol*. Bozen:Regional Council of Trentino South Tyrol, 1994, s. 22.

Geografické rozložení jazyků v regionu je znázorněno na obrázku č. 2. Provincie Bolzano-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko je nejsevernější, převážně zelená oblast. Zelená značí německy, červená italsky a modrá ladinsky hovořící skupinu obyvatel.

Ekonomika Jižního Tyrolska stojí na mnoha různých pilířích od turismu, přes řemeslné služby až k zemědělství. Mezi nejznámější produkty této oblasti patří jablka, víno a mléčné produkty.¹⁵ Agentura BLS. Südtirol-Alto Adige ve své publikaci o ekonomice Jižního Tyrolska představuje úspěchy oblasti. Těmi jsou především velmi nízká míra nezaměstnanosti a vysoké HDP na obyvatele. Podle agentury je Jihotyrolská ekonomika nejlepší v Itálii a to zejména díky velkému počtu malých a středních podniků.¹⁶

Zaměstnanost v Jižním Tyrolsku je opravdu vysoká – dosahuje téměř 70 %. V jiných částech Itálie je to zhruba o 12 % méně. Nejvíce lidí pracuje ve službách, Nezaměstnanost se v Jižním Tyrolsku pohybuje okolo 2-3 %. Trh práce se mění v závislosti na turistické sezóně, proto i nezaměstnanost je sezónní.

Největšími obchodními partnery jsou Německo a Rakousko.

Jižní Tyrolsko velmi těží ze své polohy. Údolím mezi horami totiž probíhá důležitá evropská dopravní tepna, která spojuje německý Berlín a Mnichov s italskou Veronou. Řada mezinárodních společností jako jsou např. Miele, Pfanner, Doppelmayr nebo Julius Meinl zřídila své sídlo právě zde.

Oblast je podle agentury BLS modelovou oblastí ve využívání obnovitelných zdrojů energie a je na dobré cestě k energetické soběstačnosti.¹⁷

---

¹⁵ LECHNER, Oswald a Barbara MORODER. South Tyrol's Economy its Structure and Specific Features [online]. Bozen: Institut for economic research, ©2006. Dostupné z: www.camcom.bz.it/2579.zip?ccode=en-US.

¹⁶South Tyrol. The Economy. BLS: Business Location Südtirol · Alto Adige [online]. Dostupné z: [http://www.bls.info/upload/file/South_Tyrol._The_Economy_web\[0\].pdf](http://www.bls.info/upload/file/South_Tyrol._The_Economy_web[0].pdf).

¹⁷ Tamtéž.

2 Historie

20. století je pro region stoletím změn (dřívějšímu kontextu nebude věnována pozornost) – Jižní Tyrolsko do něj vstoupilo jako část Rakouska-Uherska a již v jeho druhé polovině existovalo pod vedením Itálie. Prošlo řadou sporů, konfliktů i příměří. Tato kapitola bude zaměřena na historické milníky, které vedly k současné podobě regionu.

2.1 Londýnská dohoda a smlouva ze Saint-Germain

Prvním důležitým datem je 26. duben 1915. V tento den podepsal italský diplomat Guglielmo Imperiali spolu s dalšími signatáři Pierre Paulem Cambonem, francouzským diplomatem, Alexandrem Konstantinovičem Benckendorfem, tehdejším ruským velvyslancem ve Velké Británii, a Edwardem Greyem, britským ministrem zahraničních věcí tzv. Londýnskou dohodu.¹⁸

Obrázek č. 3: Území nabízené Itálii v Londýnské dohodě z 26. 4. 1915

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/File:London_treaty_1915.svg.

¹⁸ Agreement between France, Russia, Great Britain and Italy signed at London, April 26, 1915 [online]. In: Internet Archive [právní informační systém]. University of California [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: https://ia700401.us.archive.org/9/items/agreementbetween00franrich/agreementbetween00franrich_bw.pdf

Učinil tak navzdory tomu, že na začátku 1. světové války velmi hlasitě zdůrazňoval a podporoval neutralitu své země. Původně tajná dohoda totiž zavazovala Itálii ke vstupu do války po boku Trojdhody, tzn. Francie, Ruska a Velké Británie.

Pro země Trojdhody znamenalo podepsání dohody zásadní strategický krok. Nejenže spoluprací s Itálií získaly přístup k rakouskému území, od tohoto kroku si mimo jiné slibovaly brzké ukončení války. Itálii bylo, v článku 4 a následujících, na oplátku přislíbeno nejen území Trentina, bývalé Cisalpinské republiky¹⁹ s její fyzickogeografickou hranicí, která je tvořena Brennerským průsmykem, ale také Trieste, celý poloostrov Istrie, Dalmácie a mnoho dalšího (viz obr. č. 3). Území, které mělo připadnout Itálii, je graficky vyznačeno světle zelenou barvou. Z dnešního pohledu jsou závazky dané státy Trojdhody vůči Itálii značně nereálné. Sliby obsažené v uvedené smlouvě měly Itálii přesvědčit o vstupu do války po bohu Trojdhody, a to se také stalo.²⁰

Ačkoliv se zdálo, že italský podpis Londýnské smlouvy urychlí ukončení 1. světové války, opak se stal skutečností. Válka se protáhla na dlouhé měsíce a italská fronta se stala jednou z hlavních frontových linií 1. světové války. I přesto, že Italové původně do války vstoupit nechtěli. Většina italských politiků byla přesvědčena, že Itálie není na vstup do války dostatečně vojensky připravena a vybavena. Po boku italských vojáků bojovali na italské frontě také Francouzi, Britové, Američani i českoslovenští legionáři. S Československem je Jižní Tyrolsko a Tridentsko spojeno mnohem více. Během války bylo více než 75 000 především italských starců, žen a dětí evakuováno nejen do Tyrolska, ale i do středních Čech a na Moravu.²¹ Válka na italské frontě bývá také označována jako horská válka (*Gebirgskrieg*), odehrávala se totiž převážně v horských masivech Dolomit.²²

Naděje na návrat jihotyrolských obyvatel pod správu Vídně vyvolal počátkem ledna 1918 projev amerického prezidenta Woodrowa Wilsona ze zasedání Kongresu Spojených států amerických, který ve svém programu, známém jako „Čtrnáct bodů

---

¹⁹ Cisalpinská republika byl historický stát vytvořený na území dnešní Itálie v červnu 1797 Napoleonem Bonaparte, později byla přeměněna na Italské království, které bylo 1805 zrušeno. Jejím sídlem byl Milán.

²⁰ Agreement between France, Russia, Great Britain and Italy signed at London, April 26, 1915 [online]. In: Internet Archive [právní informační systém]. University of California [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: https://ia700401.us.archive.org/9/items/agreementbetween00franrich/agreementbetween00franrich_bw.pdf.

²¹ PŘIBYL, Stanislav. Italské Valle di Ledro a Svatá Hora. SVATÁ HORA [online]. 2008 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://svata-hora.cz/cz/article/968/italske-valle-di-ledro-a-svata-hora>.

²² The Italian front. LLEWELLYN, Jennifer, Jim SOUTHEY a Steve THOMPSON. Alphahistory.com [online]. 2013 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://alphahistory.com/>.

prezidenta Wilsona“ (*Fourteen Points Speech*), hovořil o poválečném rozdělení Evropy a o zachování světového míru. Součástí bylo i upravení italských hranic, konkrétně v devátém bodě programu stálo:

„Hranice Itálie necht' jsou upraveny podle zřetelně seznatelných národnostních hranic.“²³

Od tohoto bodu musel Wilson později v roce 1919 z taktických důvodů ustoupit. Hrozilo totiž, že Itálie, které měla dle Londýnské smlouvy připadnout oblast Istriie a Dalmácie²⁴, nepodpoří svým podpisem Saint-Germainské smlouvy vznik Společnosti národů.²⁵

Jihotyrolané byli pochopitelně s celou situací ohledně připojení svého území k Itálii nespokojeni. Neproběhla žádná referenda, protesty německy a ladinsky mluvících obyvatel nebyly vyslyšeny. A to ani přesto, že z celkového počtu 245 000 obyvatel bylo tehdy 223 000 německy a 16 000 ladinsky mluvících. Stejně tak nepřivedla ke změně názoru amerického prezidenta ani petice, ve které jej zástupci všech jihotyrolských obcí a měst žádali o pomoc.²⁶

Mírová smlouva ze Saint-Germain podepsaná 10. září 1919 udělala definitivní tečku za 1. světovou válkou a zároveň za existencí Rakouska-Uherska. Smlouvu podepsalo Rakousko a spojenecké státy v čele s USA, Velkou Británií, Francií, Itálií a Japonskem spolu s dalšími státy²⁷.

Ve II. části této smlouvy byly přesně vymezeny hranice Rakouska s okolními státy. Na tomto místě byla tedy nově určena i rakousko-italská hranice a oblast Jižního Tyrolska byla, na rozdíl od jiných oblastí, jež byly Římu slíbeny v rámci Londýnské dohody, definitivně a bez jakýchkoliv příslibů samosprávy či ochrany menšin přiznána Itálii.

„Rakousko se vzdává ve prospěch Itálie všech práv a právních titulů na území bývalého mocnářství rakousko-uherského, která leží za hranicemi Rakouska, tak jak jsou

---

²³ „A readjustment of the frontiers of Italy should be effected along clearly recognizable lines of nationality.“ HALSSAL, Paul. Woodrow Wilson: Speech on the Fourteen Points Jan 8, 1918 In: Modern History Sourcebook [online]. ©1997 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1918wilson.html>.

²⁴ Území Istriie a Dalmácie získal nově vzniklý Stát Srbsko-chorvatsko-slovinský.

²⁵ JABUROVÁ, Iva. Južní Tyrolsko: minulost, přítomnost a budoucnost národnostných menšin. Bratislava, 2006. Bakalářská práce. Ekonomická univerzita v Bratislavě, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 27.

²⁶ FINGELLER, Hans. The Lost Home: South Tyrol [online]. Andreas-Hofer-Bund für Tirol, 1938. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <https://archive.org/details/TheLostHomeSouthTyrol>.

²⁷ Belgie, Čína, Kuba, Řecko, Nikaragua, Panama, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Stát Srbsko-chorvatsko-slovinský, Siam a Československo.

stanoveny v článku 27-2 Části II a rozkládají se mezi těmito hranicemi, bývalou hranicí rakousko-uhersko-italskou, mořem Jaderským a východní hranicí Itálie, jak bude později stanovena.²⁸

Oblast Jižního Tyrolska sice oficiálně připadla Itálii, původní obyvatelé zde ale mohli nadále žít a některým²⁹ z nich zůstala i rakouská státní příslušnost.

Politika italianizace regionu byla započata nedlouho po podepsání Saint-Germainské smlouvy. V únoru 1921 zabrali území fašisté z Tridentska, aby odstranili všechny symboly, které by jakkoliv mohly připomínat spojitost s Tyrolskem, respektive Rakousko-Uherskem.

2.2 Italianizace Jižního Tyrolska/italský fašismus

K prvním ozbrojeným potyčkám mezi německým obyvatelstvem a italskými fašisty došlo 24. dubna 1921³⁰ při tradičním průvodu v krojích (*Trachtenumzug*), který se konal v rámci zahájení jarního veletrhu v Bolzanu. Ve stejný den probíhalo v rakouském Tyrolsku referendum o jeho připojení k Německé říši.³¹ Ačkoliv byl termín konání veletrhu stanoven již v listopadu předešlého roku, italská fašistická organizace viděla v těchto dvou akcích spojitost. Na útok byli velmi dobře připraveni nejen početně³², ale také zbraněmi. Vzhledem k jejich probíhající činnosti směřující k vymýcení rakouského symbolismu z oblasti (např. rušení německého místního označení či odstraňování rakouských státních znaků) považovali tradiční rakouské kroje v průvodu německých obyvatel za provokaci a celou akci násilně přerušili. Naprosto neočekávaný útok si vyžádal více než 40 zraněných a jednoho mrtvého – tím byl jihotyrolský učitel Franz Innerhofer, který svým tělem zachránil jedno z dětí účastnících se průvodu. Stal se tak první obětí jihotyrolského fašismu.³³

---

²⁸ Der Staatsvertrag von Saint-Germain-en-Laye. Pariser Vorortverträge 1919/20 [online]. 2002, 2006 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.versailles-vertrag.de/svsg.htm>.

²⁹ Podle článku 71 Saint-Germainské smlouvy šlo o osoby, které měly na těchto územích právo domovské, ale nenarodily se tam, anebo o osoby, které získaly na těchto územích domovské právo po 24. květnu 1915 nebo ho nabyly jen svým úředním postavením.

³⁰ Na jaře r. 1921 sílila moc italských fašistů. Svou sílu a moc si ověřili v Bolzanu, o několik dní později se 33 členů fašistické strany v čele s Benitem Mussolinim dostalo do italského parlamentu.

³¹ 98,5 % volilo pro připojení Tyrolska k Německé říši.

³² Na tuto akci se sjelo zhruba 400 členů fašistické strany z celé Itálie.

³³ STEININGER, Rolf. *South Tyrol: A Minority Conflict of the Twentieth Century*. London: Transaction Publishers, 2003, s. 6-8.

Událost vzbuzovala pozornost nejen v zahraničí, své stanovisko k zákroku v Bolzenu formuloval i Benito Mussolini, šéf italské Partito Nazionale Fascista³⁴ ve svých novinách Il Popolo d'Italia.³⁵

„Pokud se Němci na jedné nebo druhé straně Brennerského průsmyku nepodvolí, potom je fašisté naučí poslušnosti. V Itálii jsou stovky tisíc fašistů, kteří jsou připraveni Jižní Tyrolsko jednoduše zničit a italskou trikolóru vztyčit na vrcholu „Vetta d'Italia“³⁶. Pokud musí být Němci zmláceni, aby přišli k rozumu, dobře, jsme nachystáni. Mnoho Italů je k tomu trénováno.“

Největší osobností jihotyrolské italianizace byl fašista a nacionalista Ettore Tolomei, kterého podporoval i samotný Benito Mussolini. Tolomei dne 15. července 1923 představil 32 bodový program italianizace Jižního Tyrolska. V jeho rámci byly také vytvořeny odborné komise, které přidělovali německým rodinám s italsky znějícím³⁷ či přímo s italským příjmením italskou národnost tak, aby se jejich děti musely vzdělávat v italských školách. Školy německé byly uzavřeny. Používání němčiny ve veřejných institucích a na veřejnosti bylo zakázáno, stejně jako označení „Tyrolsko“, které evokovalo spojitost s Rakouskem. Zmizely i veškeré nápisy v němčině a nahradily je italské – jediným úředním jazykem zůstala italština. Němečtí vyučující museli projít řadou jazykových testů, aby mohli dále působit na školách a vyučovat v italštině. Od školního roku 1928/1929 jim ale již nebylo povoleno na školách zůstat a byli nuceni Jižní Tyrolsko opustit. Němčinu bylo zakázáno učit i soukromě. Proto se Jihotyrolané od roku 1925 scházeli k tajným hodinám němčiny v podzemích, kde vznikaly tzv. „školy v katakombách“.³⁸ Němčinu bylo znovu možné studovat až od roku 1934, zatím pouze jako cizí jazyk.³⁹

Italští fašisté investovali velké množství finančních prostředků, aby zlepšili infrastrukturu oblasti a přiměli italské obyvatelstvo, aby zvážilo stěhování do Jižního Tyrolska. Počet italských obyvatel se zejména ve městech postupně zvyšoval. Italský

---

³⁴ Partito Nazionale Fascista = Národní fašistická strana.

³⁵ Il Popolo d'Italia = Italský lid.

³⁶ Vetta d'Italia (česky Vrchol Itálie, německý název Glockenkarkopf nebo Klockerkarkopf) je vrchol (2 911 m. n. m.) v Zillertalských Alpách na hranici Itálie a Rakouska. Italský název je v Jižním Tyrolsku chápán poměrně kontroverzně. Vznikl uměle, v rámci italianizace, a měl ozřejmit nadvládu Italů.

³⁷ Příjmení končící na „a“ a „o“.

³⁸ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 74.

³⁹ ALCOCK, Antony. *THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction*. Bolzano, 2001, s. 2. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

historik a antifašista Gaetano Salvemini se nechal slyšet, že předtím, než Tolomei obydlel Horní Adiži italskými obyvateli, nikdo ani nepomyslel na to, že by nějaká Horní Adiže měla kdy existovat.⁴⁰ Označení Horní Adiže bylo uměle vytvořeno, aby nahradilo německé Südtirol - nebýt italianizace by tedy nevzniklo.

I přes veškerou snahu čelních představitelů obyvatelů Jižního Tyrolska se Němci a Ladinové necítili pod římským vedením příliš dobře. Svůj názor dali najevo 15. 5. 1921, tedy v den, kdy proběhly v Itálii parlamentní volby a kde 90 % Jihotyrolanů hlasovalo pro "*Der Deutsche Verband*", který tvořily strany „*Tiroler Volkspartei*“ a „*Deutschfreiheitliche Partei*“. Uskupení v dolní komoře italského parlamentu získalo 4 z 630 křesel.⁴¹ Navzdory probíhající italianizaci se tak zástupcům Jižního Tyrolska podařilo prosadit do Poslanecké sněmovny. I nepatrný počet křesel tedy znamenal pro Jihotyrolany úspěch, jejich zájmy byly v dolní komoře parlamentu alespoň minimálně hájeny.

Již v průběhu roku 1922 sílila pozice italských fašistů. V létě t.r. již fašisté kontrolovali celou Itálii kromě její jižní části, Sardinie a Jižního Tyrolska. Byla jen otázka času, kdy se Benito Mussolini stane premiérem Italského království a Itálii ovládne fašistický režim.

V uchopení moci v Německu národními socialisty v čele s Adolfem Hitlerem viděli Jihotyrolané naději na lepší budoucnost. V létě 1933 založili iniciativu VKS⁴², jejímiž členy se stala především mladá generace jihotyrolských Němců, která doufala v připojení své domoviny k Německu. Hitler se kvůli zanedbávání otázky jihotyrolských Němců několikrát dostal pod palbu kritiky, proto se tedy Německo rozhodlo pro řešení dlouholetého problému. Řešení to však nemohlo být příliš radikální. Hitler potřeboval pro získání silné pozice v Evropě spojence, jímž měla být právě Itálie vedená Benitem Mussolinim. Proto došlo mezi těmito dvěma ke konsenzu.⁴³

---

⁴⁰ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 70.

⁴¹ VON HARTUNGEN, Christoph H. *Kurzgefasste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002)*. Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 4.

⁴² VKS = Völkische Kampfring Südtirol/Lidoví bojovníci Jižní Tyrolsko.

⁴³ VON HARTUNGEN, Christoph H. *Kurzgefasste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002)*. Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 7.

23. června 1939 byla v Berlíně podepsána dohoda mezi Itálií a nacistickým Německem, tzv. Volba (Opce) v Jižním Tyrolsku.⁴⁴ Němci⁴⁵ v Itálii měli půl roku na rozhodnutí, zda emigrují do Velkoněmecké říše nebo zda zůstanou v Itálii, asimilují a smíří se se ztrátou své kulturní identity. Více než 80 % Jihotyrolanů (cca 200 000 obyvatel) se rozhodlo pro emigraci⁴⁶, ostatní si neuměli představit, že by opustil svou domovinu a zůstali. Tzv. „dableibery“, tedy ty, které zůstali, ujistil Mussolini ve svém prohlášení o tom, že je nikdo nikam nevyhání a že tam, kde jsou doma, mohou zůstat.⁴⁷ Ve skutečnosti kvůli zhoršující se politické situaci a začínající válce do Německa odešlo přibližně jen 75 000 jihotyrolských Němců, z nichž většinu tvořili svobodní a chudí, kteří neměli co ztratit.⁴⁸ Fakt, že se mnozí rozhodli odejít, ale z výše uvedených důvodů jim to nakonec nebylo umožněno, vyhrotil vztahy v jihotyrolské společnosti, která až do té doby byla soudržná, a rozdělil ji na dva tábory – na tzv. optanty a dableibery.

Tato situace se ještě více vyhrotila v září 1943, kdy Itálii, potažmo Jižní Tyrolsko, obsadila německá vojska. Provincie Bolzano, Tridentsko a Belluno byly spojeny a z nich byla vytvořena Operační zóna Předalpí (*Operationszone Alpenvorland*). Tu jakožto nejvyšší komisař spravoval Franz Hofer a *de facto* patřila pod Třetí Říši, ne však *de iure*. Zároveň s ní vytvořil Benito Mussolini s Hitlerovou pomocí na místě provincie Belluno Italskou sociální republiku (*Repubblica Sociale Italiana*).⁴⁹ Většina Jihotyrolanů německé vojáky vítala, po dlouhých letech byl oživen německý jazyk i kultura a situace se pomalu uklidňovala. Pak ale byli němečtí mladíci naverbováni do Wehrmachtu a objevily se také problémy spojené s volbou Jihotyrolanů mezi Německem a Itálií. Gestapo pronásledovalo „dableibery“, kteří se v roce 1939 rozhodli zůstat na území Itálie. Vadilo jim, že se přes svůj německý původ rozhodli pro setrvání v Itálii. Odpor byl silně

---

⁴⁴ Německy „Option in Südtirol“, italsky „Opzioni in Alto Adige“.

⁴⁵ Ladinové možnost volby nedostali, protože byli považováni za italské státní příslušníky.

⁴⁶ Ti bývají označováni jako „optanti“ – tj. osoby, které si vybrali jednu z možností, v tomto případě odchod do Německa.

⁴⁷ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 75-77.

⁴⁸ ALCOCK, Antony. *THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction*. Bolzano, 2001, s. 3. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

⁴⁹ VON HARTUNGEN, Christoph H. *Kurzgefaste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002)*. Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 9.

potlačován a mnoho lidí bylo uvězněno či posláno do koncentračního tábora Dachau nedaleko Mnichova.⁵⁰

2.3 Poválečné změny

Během posledních měsíců války bylo území Jižního Tyrolska bombardováno a značně poničeno. Především město Bolzano, které aspirovalo na nejčastěji a nejvíce bombardované město Východních Alp.⁵¹ Začátkem května 1945 přišla do Jižního Tyrolska spojenecká vojska, což dovolilo založení SVP⁵² Erichem Amonnem a skupinou dableiberů. Založení strany bylo spojenci uznáno a bylo důležitým krokem v cestě za udělením autonomie.⁵³ Již koncem roku 1945 měla strana zhruba 50 000 členů. První volební program zahrnoval 3 body:

1. Po 25 letém fašistickém a národně socialistickém útlaku kulturních, jazykových a ekonomických práv Jihotyrolanů prosadit zásady demokracie.
2. Přispět ke klidu a pořádku v oblasti.
3. Zmocnit své zástupce, aby zastupovali jihotyrolský lid při výkonu práv sebeurčení u spojeneckých sil.⁵⁴

Změny se děly i na celostátní úrovni. 2. června 1946 se konalo referendum, ve kterém italská občane⁵⁵ rozhodovali, zda bude Itálie fungovat jako monarchie nebo dojde k přeměně na republiku. Účast na rozhodování nebyla příliš vysoká, přesto bylo rozhodnuto, že Itálie bude dále fungovat jako republika.

V rámci mírového vyjednávání v Paříži v letech 1946-1947 bylo vyzváno Rakousko a Itálie k sepsání společné dohody o ochraně národnostních menšin. Po dvou týdnech intenzivního vyjednávání byla 5. září 1946 podepsána rukou italského ministerského předsedy a ministra zahraničních věcí Alcide de Gasperiho a rakouského

---

⁵⁰ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 81-82.

⁵¹ Die Stunde Null. 1946 - 2006 Pariser Vertrag Gruber-Degasperi [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/pariservertrag/vertrag/stundeNull.asp>.

⁵² Südtiroler Volkspartei = Jihotyrolská lidová strana

⁵³ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 82.

⁵⁴ TEAM BLAU. *Kurze Geschichte der SVP. Südtiroler Volkspartei* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.svp.eu/de/partei/geschichte/>.

⁵⁵ V tomto referendu poprvé rozhodovaly i ženy.

ministra zahraničních věcí Karla Grubera smlouva později známá jako Gruber-De-Gasperiho nebo Pařížská.⁵⁶ Jejím obsahem byla především otázka rovnoprávnosti italsky a německy mluvícího obyvatelstva. Příslušníkům obou etnik zaručovala bilingvismus v komunikaci s úřady, dvojjazyčné úřední dokumenty i tabule s místními názvy, výuku v mateřském jazyce či možnost změny svých příjmení tak, jak byly před r. 1923. Po dohodě s rakouskou vládou v rámci dobrých sousedských vztahů opět umožní např. volný pohyb osob mezi Severním a Východním Tyrolskem a začne vzájemně uznávat platnost některých vysokoškolských a kvalifikačních diplomů.⁵⁷

Aby se otázka Jižního Tyrolska stala mezinárodní záležitostí, bylo na konferenci ministrů zahraničí z 3. prosince 1946 rozhodnuto, že se text Gruber-De-Gasperiho smlouvy stane součástí Mírové smlouvy s Itálií⁵⁸, která byla následně podepsána 10. února 1947 v Paříži vítěznými spojenci a Itálií.

2.3.1 Počátky jihotyrolské autonomie

27. prosince 1947 schválilo ústavodárné shromáždění Ústavu Italské republiky. SVP, jakožto strana zastupující zájmy německy hovořícího obyvatelstva v Jižním Tyrolsku, na shromážděních, která projednávala schválení základního italského zákona, neparticipovala. Důvodem byla již neúčast SVP v podzimních volbách v roce 1946, kterých se strana kvůli nedořešeným záležitostem kolem optantů a dableiberů neúčastnila.⁵⁹

Ratifikací základního dokumentu italského státu byl vytvořen region Tridentsko-Horní Adiže (*Trentino-Tiroler Etschland*). Čl. 116 italské Ústavy říká, že region Tridentsko-Horní Adiže tvořený autonomními provinciemi Tridentsko a Jižní Tyrolsko, stejně jako další vybrané provincie⁶⁰ disponuje zvláštními formami a podmínkami autonomie, v souladu se zvláštními stanovami přijatými ústavním právem. Dle čl. 117 se regiony a autonomní provincie Tridentsko a Jižní Tyrolsko mohou účastnit rozhodovacího procesu vedoucího k přijetí legislativních opatření Evropské unie

---

⁵⁶ VON HARTUNGEN, Christoph H. Kurzgefasste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002). Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 11.

⁵⁷ Der Vertrag. 1946 - 2006 Pariser Vertrag Gruber-Degasperi [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/pariservertrag/vertrag/vertrag.asp>.

⁵⁸ Jako příloha č. IV. čl. 10.

⁵⁹ JABUROVÁ, Iva. Južní Tirolsko: minulost, přítomnost a budoucnost národnostných menšin. Bratislava, 2006. Bakalářská práce. Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 35.

⁶⁰ Friuli-Venezia Giulia, Sardinie, Sicílie a Valle d'Aosta sousedící s Francií.

v oblastech spadajících do jejich působnosti. Obce, provincie, metropolitní města a regiony mají finanční nezávislost příjmů a výdajů.⁶¹

31. ledna 1948 schválilo Ústavodárné Národní shromáždění⁶² ústavní zákon č. 5/1948 Sb., jež bývá označován také jako první zvláštní status autonomie (*Sonderstatut für Trentino-Alto Adige*). Jihotyrolští političtí zástupci v Římě byli ale jeho zněním zklamáni. Míra nezávislosti na Římu neodpovídala jejich očekávání. Zejména z toho důvodu, že platnost statusu se vztahovala nejen na provincii Jižní Tyrolsko, ale i na provincii Tridentso.⁶³ Zatímco v Jižním Tyrolsku bylo obyvatelstvo tvořeno až ze dvou třetin občany německé národnosti, ve větším Tridentsku se hlásilo téměř 99 % obyvatel k Římu. Představitelé německy mluvícího Jižního Tyrolska tudíž ve správních orgánech regionu Tridentso-Horní Adiže tvořili menšinu. Početní převaha Italů byla významná zejména s ohledem na primární zákonodárnou moc ve vztahu ke klíčovým oblastem ekonomie, kterou získalo regionální shromáždění. Nově mohl rozhodovat např. v oblastech zemědělství a lesnictví, zdravotnictví, cestovního ruchu nebo hornictví.⁶⁴ Každá z autonomních provincií měla vlastní parlament (*Landtag*) i vládu (*Landesausschuss*), avšak vzhledem k jejich omezeným pravomocem je označení autonomie poněkud spekulativní.⁶⁵

V úvodu je vytyčen rozsah působnosti tohoto ústavního zákona, jež připadá regionu Tridentso-Horní Adiže s hlavním městem Trident.⁶⁶ Čl. 2 zrovnoprávňuje všechny jazykové skupiny žijící v regionu, a to následovně:

„Občanům všech jazykových skupin žijících v regionu bude zajištěna rovnost práv, zároveň budou chráněny odpovídající etnické a kulturní zvláštnosti.“⁶⁷

Dále stanovuje oprávnění (část I, kapitola II-IV) a orgány (část II) regionu i provincií.

---

⁶¹ THE CONSTITUTION OF THE ITALIAN REPUBLIC, 1948 [online]. 2003 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.constitutionnet.org/files/Italy.Constitution.pdf>.

⁶² Ústavodárné Národní shromáždění je zákonodárný sbor, který byl zvolen začátkem června 1946 k vytvoření nejvyššího italského zákona – Ústavy.

⁶³ VON HARTUNGEN, Christoph H. *Kurzgefaste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002)*. Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 11-12.

⁶⁴ ALCOCK, Antony. *THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction*. Bolzano, 2001, s. 6. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

⁶⁵ PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen: Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 93.

⁶⁶ Trident = německy Trient, italsky Trento

⁶⁷ PRESSEAMT. *Sonderstatut für Trentino-Südtirol*. In: *Das neue Autonomiestatut*. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

V dalších částech zákona je mimo jiné popsán způsob vyhlášení zákonů, finanční záležitosti regionu nebo vztah regionu ke státu. Významná je část X. zákona č. 5/1948 Sb., která se zabývá používáním německého a ladinského jazyka. Dle čl. 84 je oficiálním jazykem regionu italský jazyk. Německy hovořící obyvatelé ale svůj jazyk mohou užívat v komunikaci s úřady, které mají v provincii Jižní Tyrolsko sídlo. Výuka němčiny i ladinštiny by měla být zaručena v místech, kde žijí příslušníci těchto jazykových skupin.

Dne 28. listopadu 1948 se konaly první volby do Jihotyrolského sněmu, respektive do Rady regionu. Ve volbách do Jihotyrolského sněmu získala strana SVP 60 % hlasů.⁶⁸ 13 z celkem 20 postů poslanců instituce obsadili příslušníci německé jazykové skupiny (všichni SVP), zbylých 7 příslušníci skupiny italské (dvě křesla získala Křesťanskodemokratická strana⁶⁹, po jednom křesle získaly Socialistická strana⁷⁰, Strana sociálně demokratická⁷¹, Komunistická strana⁷², Sociální hnutí⁷³ a Unie nezávislých⁷⁴). Prvním hejtmanem jihotyrolské provincie se stal Karl Erckert (SVP), který v letech 1943-1945 zastával místo starosty⁷⁵ jihotyrolského města Merano, předsedou Jihotyrolského sněmu pak Silvius Magnago (rovněž SVP).⁷⁶

Provinční pravomoci byly takřkajíc pro formu – ve skutečnosti nebyly, na rozdíl od pravomocí svěřených regionu, realizovány. Ve volbách do Rady regionu v roce 1948 zvítězila Křesťanskodemokratická strana s 36,73 % hlasů (17 křesel), na druhé pozici se umístila SVP s 30,16 % hlasů (13 křesel). Ostatními radními byly ještě zastoupeny strany PPTT⁷⁷(4 křesla), PSLI a PSI (3 křesla), PCI (2 křesla), MSI, AI⁷⁸, UI a LNAA⁷⁹(1 křeslo). Koalice byla vytvořena ze dvou nejsilnějších stran regionu – DC a SVP, a získala nadpoloviční většinu (30 ze 46 křesel).⁸⁰

---

⁶⁸ Tzn., že pro SVP hlasovalo zhruba 90 % německy a 65 % ladinsky hovořících obyvatel provincie.

⁶⁹ DC = Democrazia Cristiana

⁷⁰ PSI = Partito Socialista Italiano.

⁷¹ PSLI = Partito Socialista Lavoratori Italiani.

⁷² PCI = Partito Comunista Italiano.

⁷³ MSI = Movimento Sociale Italiano.

⁷⁴ UI = Unione Indipendenti.

⁷⁵ Při okupaci oblasti Němci a následném vytvoření Operační zóny Předalpi byl 11. 10. 1943 dosazen do funkce.

⁷⁶ VON HARTUNGEN, Christoph H. Kurzgefaste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002). Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 12.

⁷⁷ PPTT = Partito Popolare Trentino Tirolese.

⁷⁸ AI = Autonomisti Indipendenti.

⁷⁹ LNAA = Lega Nazionale Anti – Autonomistica.

⁸⁰ AUTONOME REGION TRENTINO – SÜDTIROL. Regionalratswahlen. [s. 4-9.]: Autonome Region Trentino – Südtirol, ©1998.

2.4 50. léta 20. století

V 50. letech se v Jižním Tyrolsku projevila krize. Mnoho Jihotyrolanů odešlo do Rakouska či Německa za prací. Bylo nutné transformovat zemědělsky orientovanou ekonomiku a vytvořit nová pracovní místa především ve městech.

Návrh podniknout příslušné kroky ke zlepšení občanského života jihotyrolských Němců a zaujmout konkrétní stanovisko ke změně statusu autonomie z roku 1948 byl vedením regionu zamítnut. Provincie nedisponovala dostatečnými prostředky, aby mohla transformaci zvládnout sama.

Původně ekonomická krize se postupně přeměnila v politickou, což bylo zřejmé již v roce 1956, kdy jihotyrolští aktivisté ze skupiny BAS⁸¹ bombardovali elektrické vedení, pomníky a železniční tratě na svém území ve snaze strhnout mezinárodní pozornost k problematice Jižního Tyrolska. Aktivisté chtěli poukázat především na právo sebeurčení Jihotyrolanů, ale také na stále malé pravomoci svěřené regionu a provinciím. V následujícím roce zveřejnila italská vláda záměr rozšířit město Bolzano výstavbou nové čtvrti. Jihotyrolané považovali plán za snahu přivést do jihotyrolské provincie italské občany a tím znovu omezit vliv italských Němců na rozhodování v regionu.⁸² Silvius Magnago, pozdější předseda SVP, byl mezi těmi, kdo se ve svém projevu k plánu vyslovili:

„Takový plán může být srovnán jedině s fašistickým oznámením o programu industrializace pro Bolzano, který byl zveřejněn v rámci italianizace Jižního Tyrolska.“⁸³

Nespokojenost se situací na severu Itálie vyústila v mohutné protesty vedené stranou SVP. Jedním z největších bylo shromáždění konané dne 17. 11. 1957 na zámku Sigmundskron, kterého se účastnilo zhruba 35 000 Jihotyrolanů. Ti dávali najevo svůj nesouhlas se státní mocí a požadovali oddělení provincie od Tridentstva a odstoupení Jihotyrolanů z koalice regionální vlády, k čemuž došlo v roce 1959. Stěžejní součástí protestů byla snaha získat separátní autonomii pro Jižní Tyrolsko.

Manifestace na Sigmundskronu bývá označována jako důležitý mezník v cestě Jižního Tyrolska za autonomií. V průběhu roku 1959 zesílila jednání a spolupráce

---

⁸¹ BAS = Befreiungsausschuss Südtirol, česky Výbor pro osvobození Jižního Tyrolska.

⁸²ALCOCK, Antony. THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction. Bolzano, 2001, s. 8. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

⁸³ PETERLINI, Oskar. Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 94.

mezi vedením SVP a politickou reprezentací rakouského Tyrolska i rakouskou vládou, která začala své diplomatické vyjednávání směřovat k osamostatnění Jižního Tyrolska.⁸⁴

31. září 1959 se jihotyrolský spor dostal poprvé do OSN⁸⁵. Návrh přednesl Bruno Kreisky, rakouský ministr zahraničí. Tehdejší italský ministr zahraničních věcí Giuseppe Pella návrh rakouského kolegy na řešení situace v Jižním Tyrolsku odmítl se slovy, že se jedná o čistě italskou záležitost, kterou Italové vyřeší bez pomoci OSN, jež nemá dostatečnou jurisdikci.

V noci z 11. na 12. června 1961 při tzv. noci ohňů (*Feuernacht*) se situace v oblasti znovu vyostřila. Bombovými útoky bylo zničeno 37 stožárů vysokého napětí. Záměrem této akce bylo přerušit přívod elektřiny v oblasti. K akci se nikdo veřejně nepřihlásil, pravděpodobně byla ale připravena skupinou BAS či SVP. Italská policie útok intenzivně vyšetřovala, několik osob bylo zadrženo a následně i posláno do vězení.

V návaznosti na tyto komplikace byla pro Jižní Tyrolsko vytvořena tzv. 19členná komise. Ta pracovala především na vytvoření návrhu autonomie. Diplomatická jednání jihotyrolských politických špiček v Římě přinesla ve druhé polovině 60. let po několika letech násilí ovoce. Na podzim roku 1969 byl dokončen balíček opatření, jehož součástí byl také operační kalendář (*Operationskalender*), a který byl sepsán, aby později ulehčil přípravu druhého statusu autonomie.⁸⁶

2.5 Od 70. let 20. století do konce 20. století

2.5.1 Druhý status autonomie

Dekret prezidenta z 31. srpna 1972, č. 670⁸⁷, jenž shrnuje zákony pro Zvláštní status autonomie, vešel po dlouhých přípravách v platnost 20. ledna 1972. Je ústavním zákonem a ve znění pozdějších předpisů je platný dodnes. Jihotyrolanům zaručoval mnoho z toho, o co léta bojovali. Zásadní změnou bylo rozšíření autonomních práv regionu a zároveň převod většiny pravomocí na úroveň provincií. Německým a ladinským obyvatelům zaručoval nejen proporcionální zastoupení především

---

⁸⁴ LANDESPRESSEAMT. Der Weg zur Autonomie. Sigmundskron 1957. [online]. ©2007 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.provinz.bz.it/sigmundskron1957/index_d.asp.

⁸⁵ OSN = Organizace spojených národů, anglicky United Nations.

⁸⁶ PETERLINI, Oskar. Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 95.

⁸⁷ DEKRET DES PRÄSIDENTEN DER REPUBLIK vom 31. August 1972, Nr. 670.

ve veřejných institucích, ale také důležitou ochranu jazykových a kulturních identit. Obecně zajišťoval národnostní, kulturní a jazykovou pluralitu Jižního Tyrolska.⁸⁸

2.5.2 Od r. 1976 do konce století

30. 11. 1976 vešlo v platnost jedno z nejdůležitějších opatření, a sice dekret prezidenta, který se týkal proporcionalního rozdělování pracovních pozic na úřadech a znalosti obou jazyků (němčiny a italštiny) ve veřejných službách. Po třiceti letech se začalo plnit znění Gruber-De Gasperihovo smlouvy. Proporční dekret byl pro Jihotyrolany důležitý a zpětně jej lze hodnotit jako velmi přínosný. Zapojení německy a ladinsky hovořícího obyvatelstva do sféry veřejných služeb ukončilo odchod těchto skupin za prací do Německa a Rakouska a Jihotyrolské ekonomice se začalo nebývale dařit. Svůj podíl na tom měl také cestovní ruch, Jižní Tyrolsko se díky své výhodné poloze stávalo prázdninovou destinací Němců. 30. ledna 1992, 20 let po vstupu nového statusu autonomie v platnost, prohlásil předseda vlády Giulio Andreotti v italském parlamentu veškeré náležitosti balíčku opatření z r. 1969 za splněné. Implementaci balíčku oznámila italská vláda prostřednictvím rakouského velvyslance v Římě Rakousku v dubnu téhož roku.

Koncem 70. let 20. století byl proces vydávání nových opatření zpomalen, což vedlo ke zhoršování politického klimatu v regionu.

Na přelomu 80. a 90. let 20. století proběhla jednání mezi Italskou a Rakouskou republikou a byla završena urovnáním sporu především pod podmínkou dodržení ochrany jazykové a kulturní identity Němců v Jižním Tyrolsku. 19. června 1992 byl rakousko-italský konflikt prezentován jako ukončený Organizací spojených národů v New Yorku. Rok 1993 se nesl ve znamení reformy italského volebního systému. Poměrný systém byl nahrazen systémem kombinovaným. Tato změna bude podrobněji rozebrána v kapitole č. 4.⁸⁹

---

⁸⁸VON HARTUNGEN, Christoph H. Kurzgefasste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002). Bozen: Südtiroler Landtag, 2002, s. 17-19.

⁸⁹

PETERLINI, Oskar. Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997, s. 203-215.

3 Správní členění

3.1 Orgány regionu

Ústřední orgány regionu tvoří Rada regionu (*Regionalrat*), Regionální shromáždění či Regionální výbor (*Regionalausschuß*) a prezident regionu.⁹⁰

Radu regionů tvoří 34 poslanců Jihotyrolského sněmu, jihotyrolský hejtman, 34 poslanců Tridentského sněmu a tridentský hejtman – celkem má tedy 70 členů. Rada regionu zvolí ze svého středu prezidium (předseda, 2 místopředsedové a 3 sekretáři) a členy Regionálního shromáždění. Funkční období předsedy a místopředsedů je 2,5 roku. Během prvních 30 měsíců činnosti Rady regionu řídí instituci italský předseda, přičemž místopředsedové jsou příslušníky dvou zbývajících jazykových skupin (tedy němčiny a latinštiny). Ve druhé polovině funkčního období Rady regionu stojí v čele německý předseda. Se souhlasem většiny radních je možná také činnost ladinského předsedy. Rada regionu vykonává legislativní pravomoci svěřené regionu Ústavou a dalšími zákony. Mimo jiné přijímá jednací řád, jmenuje regionální shromáždění a může jej odvolat nebo schvaluje rozpočet regionu a příslušné účetní uzávěrky.

Regionální shromáždění se skládá z prezidenta regionu, dvou místopředsedů a dvou přísedících. Všichni členové regionálního shromáždění jsou vybíráni z řad členů Rady regionu při tajné volbě absolutní většinou hlasů. I zde je pamatováno na jazykovou diverzitu regionu:

„Složení Regionálního shromáždění musí být v poměru k síle jazykových skupin, jak jsou zastoupeny v Regionální radě. Jeden z místopředsedů musí patřit k italské, druhý k německé jazykové skupině.“

Funkční období Regionálního shromáždění, jež je exekutivním orgánem regionu, se shoduje s funkčním obdobím Rady regionu. Hlavními úkoly Regionálního shromáždění je rozhodování o přijetí právních předpisů a nařízení, které ke schválení navrhuje Rada regionu. Regionální shromáždění je orgán, který se snaží realizovat cíle stanovené korporacemi a zastupovat jejich zájmy. Regionálnímu shromáždění rovněž podléhá správní aparát s úřady, které jsou zodpovědné za administrativní činnosti.

---

⁹⁰ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

Prezident zastupuje region navenek, řídí samosprávu regionu a po souhlasu shromáždění může např. vydat vlastní nařízení. 27. února 2014 se prezidentem regionu stal Ugo Rossi (PATT)⁹¹, který zároveň vykonává funkci tridentského hejtmana.⁹²

3.2 Orgány provincie

Orgány provincie⁹³ Jižní Tyrolsko, tedy nižší správní jednotky, jsou jihotyrolský sněm (*Landtag*), provinční vláda (*Landesausschuß*) a hejtman (*Landeshauptmann*).

Do Jihotyrolského sněmu volí občané v rámci všeobecné, přímé a tajné volby 35 členů. Nové volby vyhlašuje hejtman nejdříve 4. neděli před a nejpozději 2. sobotu po uplynutí funkčního období předešlého úřadu. Ve funkci zůstávají poslanci Jihotyrolského sněmu po dobu 5 let počínaje volebním dnem. Ze svého středu si zvolí prezidium, které je složeno z předsedy, 2 místopředsedů a 3 sekretářů. V první polovině funkčního období je zvolen předseda za německy mluvící obyvatelstvo, na zbývajících 30 měsíců předseda za italsky mluvící obyvatelstvo. Místopředsedové patří vždy do jiných jazykových skupin než zvolený předseda.

Členové provinční vlády a hejtman bývají zvoleni na prvním sezení Jihotyrolského sněmu. Provinční vládu tvoří hejtman, 2 náměstci hejtmana a 5 radních. Jihotyrolský hejtman zastupuje provincii navenek, podobně jako prezident zastupuje region a rovněž zastává funkci předsedy provinční vlády. Účastní se rady ministrů, jednají se ve věci týkající se provincie.⁹⁴

Koncem roku 2013 proběhly v Jižním Tyrolsku volby do Jihotyrolského sněmu. Volební účast přesáhla 77 %. S více než 45 % zvítězila SVP⁹⁵, a tím získala 17 křesel. Na druhém místě skončila s téměř 18 % a 6 křesly strana Die Freiheitlichen⁹⁶ a třetí příčku obsadili Die Grünen – Verdi⁹⁷ s 8,7 %, kteří získali 3 křesla. Pro 14 z 35 poslanců je působení v Jihotyrolském sněmu premiérou. 16. ledna 2014 byla novou předsedkyní Jihotyrolského sněmu ustanovena Martha Stocker (SVP). Kvůli nesrovnalostem

---

⁹¹ PATT = Tyrolsko-tridentská autonomistická strana (Autonomistische Trentiner Tiroler Partei, Partito Autonomista Trentino Tirolese).

⁹² PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

⁹³ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

⁹⁴ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

⁹⁵ SVP = Südtiroler Volkspartei, česky Jihotyrolská strana lidová.

⁹⁶ Die Freiheitlichen = Svobodní.

⁹⁷ Die Grünen – Verdi = Zelení.

v jednacím řádu do úřadu ale nenastoupila a o den později byl novým předsedou pro zbytek první poloviny funkčního období zvolen Thomas Widmann rovněž ze SVP. Paní Stocker zůstala jednou z osmi členů zemské vlády, a to na postu ministryně zdravotnictví, sportu a sociálních věcí.⁹⁸ Provincie Bolzano-Jižní Tyrolsko je v současné době pod vedením hejtmána Arno Kampatschera (SVP), který v Jihotyrolské vládě obsadil post ministra hospodářství, financí a inovací.⁹⁹

3.3 Kompetence regionu a provincií

Region má možnost navrhopvat zákony v celkem 10 oblastech vyjmenovaných v čl. 4. zvláštního statusu autonomie. V rámci těchto oblastí by měl navrhopvat zákony ve dvou oblastech dle čl. 5 II. kapitoly statusu:

- 1) Regulace veřejné sociální pomoci a ústavů sociální péče
- 2) Regulace zemědělských úvěrových institucí, spořitelen a venkovských bank a také regionálních úvěrových organizací.

Provincie mohou v rámci omezení platných pro region navrhopvat zákony v celkem 29 oblastech vyjmenovaných v čl. 8. V rámci oblastí dle čl. 5 mají provincie povinnost navrhopvat zákony v oblastech vyjmenovaných v čl. 8.

Návrhy zákonů musí být konzultovány s vládním zmocněncem. Návrhy mající platnost v celém regionu nebo v provincii Tridentisko jsou komunikovány se zmocněncem v Tridentisku, návrhy pro provincii Bolzano jsou komunikovány se zmocněncem v Bolzanu.

Návrhy zákonů musí být vyhlášené do třiceti dní, kromě případů, kdy je vláda postupuje zpět regionálnímu respektive zemskému sněmu. K postoupení návrhu zpět dochází při překročení kompetencí stanovených Statusem autonomie nebo při konfliktu s národními zájmy nebo zájmy provincie respektive regionu. Pokud je návrh regionálním nebo provinčním sněmem opětovně schválen nadpoloviční většinou všech svých členů, musí být vyhlášen, pokud do patnácti dní od komunikace s vládním zmocněncem není návrh vládou zpochybněn u Ústavního soudu nebo není v Parlamentu vznesena námítka pro střet zájmů.¹⁰⁰

---

⁹⁸ Präsident/in. SÜDTIROLER LANDTAG. *Südtiroler Landtag* [online]. Bolzano, 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.landtag-bz.org/de/organe/praesident-in.asp>.

⁹⁹ Autonome Provinz Bozen-Südtirol: Landesregierung. AUTONOME PROVINZ BOZEN - SÜDTIROL | LANDESREGIERUNG. *Arno Komatscher, Landeshauptmann* [online]. Bolzano, 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/land/landesregierung/kompatscher.asp>.

¹⁰⁰ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

4 Italský regionalismus

Kapitola se bude věnovat pozici a roli regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko, který má v rámci italského regionalismu velmi specifické postavení. Nejen proto, že patří k regionům se zvláštním statutem, ale také proto, že i v rámci této skupiny je jedinečný.

Italští představitelé museli při sepisování Ústavy Italské republiky v roce 1948 čelit složité situaci – regionální etnické, kulturní i jazykové diverzitě. Bylo rozhodnuto, že se Itálie vydá cestou nezvyklou, cestou mezi striktně unitárním a federativním státem, a totiž cestou regionálního státu. Francesco Palermo označil ve svém článku *South Tyrol's Special Constitutional Status* italský regionalismus jako decentralizovaný asymetrický federalismus v procesu tvorby. „Decentralizovaný“, neboť moc je převedena z úrovně států na úroveň regionů. „Asymetrický“, neboť jednotlivé italské regiony mají rozdílnou politickou moc v závislosti na jejich velikosti, ekonomické síle či dalších kritériích uvedených v zákoně. Výraz „federalismus v procesu tvorby“ naznačuje, že se jedná o nedokončený proces. Označení „federalismus“ se v italské Ústavě doposud nevyskytuje. Současná ústavní úprava nestanovuje federální formu vlády, ale pouze federální formu vládnutí.¹⁰¹

Kořeny regionalismu v Itálii je třeba hledat o několik dekád dříve. Po sjednocení Itálie v roce 1861 se objevily snahy historicky nejsilnějších států Apeninského poloostrova o asymetrické uspořádání.¹⁰² Důvodem byla touha po určité míře nezávislosti a samostatnosti. Přes všechna úsilí ale Itálie v první polovině 20. století zvolila cestu centralizace.¹⁰³ Myšlenka decentralizace se objevila teprve po 2. světové válce. Hlavním argumentem pro změnu koncepce fungování státu bylo úsilí zamezit secesi nejen historických zemí na severu země, ale také historicky významných států na jihu země.¹⁰⁴

Dle čl. 114 Italské ústavy se Italská republika dělí na následující územní jednotky: obce, provincie, metropolitní města¹⁰⁵, regiony a stát. Italský stát je tvořen 20 regiony,

---

¹⁰¹ WOELK, J., F. PALERMO a J. MARKO. *Tolerance Through Law: Self Governance and Group Rights In South Tyrol*. Martinus Nijhoff Publishers, 2008, s. 43-44.

¹⁰² To znamená, že jednotlivé státy nedisponují stejnou politickou mocí. Větší a ekonomicky silnější a významnější italské státy si chtěli zachovat své význačné postavení i ve sjednoceném státě tak, že by např. určitou měrou participovali na rozhodování.

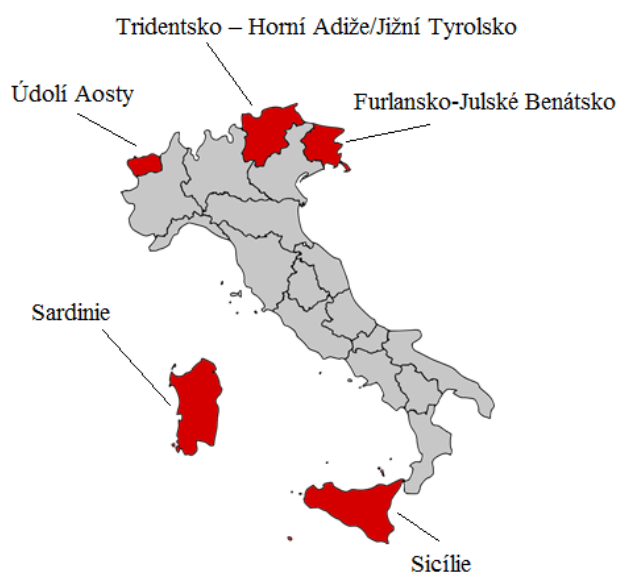
¹⁰³ Politická moc je soustředěna do jednoho ústředního místa, v případě Itálie je tímto ústředím Řím.

¹⁰⁴ ČÍŽKOVÁ, Zuzana. *Itálie jako decentralizovaný stát: analýza kompetencí italských regionů*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2010. Mgr. Thesis, s. 15-16. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/182699/fss_m/.

¹⁰⁵ Mezi metropolitní města patří Bari, Bologna, Florencie, Janov, Milán, Neapol, Řím, Turín a Benátky.

které z pohledu Eurostatu odpovídají územním jednotkám NUTS II¹⁰⁶. Pět z nich – Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko (*Trentino-Alto Adige/Südtirol*), Furlansko-Julské Benátsko (*Friuli-Venezia Giulia*), Sardinie (*Sardegna/Sardigna*), Sicílie (*Sicilia*) a Údolí Aosty (*Valle d'Aosta*) označila Ústava jako regiony se zvláštním statusem (jejich rozložení je vyobrazeno na obrázku č. 4). Zbylých patnáct jako regiony s řádným statusem. Dělení na regiony se zvláštním a řádným statusem je základem italského asymetrického správního a politického systému.

Obrázek č. 4: Mapa regionů se zvláštním statusem

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a3/Autonomous_Regions_of_Italy.svg/735px-Autonomous_Regions_of_Italy.svg.png.

Proces implementace samosprávy regionů nebyl krátký. Zatímco regionům se zvláštním statusem nedělal větší problémy, protože fungovaly fakticky od jejich ustanovení v italské ústavě v roce 1948, regiony s řádným statusem měly zpočátku potíže nově nabytou moc uchopit. První volby do vedení regionů s řádným statusem se konaly teprve začátkem 70. let 20. století, prakticky fungovaly teprve v 90. letech. Ne všechny regiony se rozhodly využít možnost rozhodovat o své činnosti samy. Např. Sardinie a Sicílie se zaměřovaly spíše na budování dobrých vztahů s Římem, využívání státních příspěvků nebo čerpání další finanční pomoci. Skutečně autonomní regiony byly však

¹⁰⁶ NUTS = *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*, český Klasifikace územních statistických jednotek byla vytvořena Eurostatem (Statistický úřad Evropské unie) ke statistickým účelům - např. monitorování, analýzy či komparace ekonomické a sociální situace.

pouze dva – Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko a Údolí Aosty – zejména proto, že v obou oblastech žijí etnické menšiny, pro jež je zastoupení jejich zájmů v regionálních samosprávách důležitým faktorem.¹⁰⁷ Časem se postupně začaly ukazovat nedostatky Ústavy a bylo zřejmé, že v některých případech bude vhodnější vycházet z běžných právních předpisů, jakými jsou např. zákony a zákonná opatření.

Zvláštní status autonomie je základním právním předpisem regionu a jako ústavní zákon musí být přijat italským parlamentem. Zatímco Ústava z roku 1948 obsahuje pouze taxativní výčet pravomocí, kterými regiony disponují. Novelizacemi došlo k rozšíření pravomocí. V současné době zahrnuje pouze pravomoci, které jsou v gesci státu.¹⁰⁸

Pravomoci regionů nelze paušalizovat, a to ani ve skupinách „regiony s řádným statutem“ a „regiony se zvláštním statutem“. Vždy je určující status konkrétního regionu, neboť jeho pravomoci se odvíjejí právě od tohoto dokumentu. U regionů s běžným statutem lze hovořit o komplementárních a integrujících pravomocích, regiony se zvláštním statutem disponují dále také kompetencemi výlučnými.¹⁰⁹

4.1 Tridentsko-Horní Adiže/Jižního Tyrolsko

Protože se tato bakalářská práce věnuje regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižního Tyrolsko, respektive provincii Jižní Tyrolsko, zaměřím se v následujícím textu konkrétněji na pozici a roli uvedeného regionu v rámci italského regionalismu.

Před přijetím balíčku opatření, který byl schválen v roce 1969 patřilo Jižní Tyrolsko k nejchudším oblastem Itálie. Italští Němci se znovu snažili nabýt a obnovit svou kulturní identitu. Italové zůstávali nevšimaví. Jihotyrolané začali stále více usilovat o oddělení od státu, který se o situaci na severu svého území zdánlivě nezajímal. Teprve na konci 20. století se situace diametrálně změnila a Jihotyrolané se spolu s Ladiny na svém území přestali i díky dekretu prezidenta o poměrném rozdělování pracovních pozic na úřadech a ve veřejných službách a ochraně jazyka cítit jako cizinci. Průzkum z roku

---

¹⁰⁷ WOELK, J., F. PALERMO a J. MARKO. *Tolerance Through Law: Self Governance and Group Rights In South Tyrol*. Martinus Nijhoff Publishers, 2008, s. 43-38.

¹⁰⁸ ČÍŽKOVÁ, Zuzana. *Itálie jako decentralizovaný stát: analýza kompetencí italských regionů*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2010. Mgr. Thesis, s. 24. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/182699/fss_m/.

¹⁰⁹ PITROVÁ, Miroslava. *Jižní Tyroly*. In: CABADA, Ladislav et al. *Evropa regionů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 159.

1994 ukázal, že celých 80 % Jihotyrolanů i Ladinů se spíše ztotožňují s provincií nežli s regionem, historickým Tyrolskem¹¹⁰, Itálií nebo Rakouskem.¹¹¹

Zákon¹¹² o zvláštním statusu autonomie Tridentska – Horní Adiže/Jižního Tyrolska zřizuje region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko se dvěma provinciemi a hlavním městem Trident, zrovnoprávňuje všechny jazykové skupiny v regionu a definuje obce, které patří k provinciím Tridentsko a Jižní Tyrolsko. Regionu i provinciím přiznává právo používat vlastní znak a prapor.

Znakem regionu je čtvrcený stříbrný štít. V levém horním a pravém dolním poli je vyobrazen černá svatováclavská orlice, jež je heraldickým znakem města Trident. V pravém horním a levém dolním poli je znázorněn rudý tyrolský orel.¹¹³

Obrázek č. 5: Znak a prapor regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko

Zdroj: http://www.regione.taa.it/urp/gonfalone_d.aspx

Znakem provincie Jižní Tyrolsko je stříbrný gotický štít, v němž je znázorněn rudý tyrolský orel. Jeho předlohou byl orel vyobrazen r. 1370 v kapli hradu Tirol nedaleko města Merano. Hrad Tirol dal později jméno rakouské spolkové zemi Tyrolsko.

¹¹⁰ Historické Tyrolsko tvořila dnešní rakouská spolková země Tyrolsko (2 části – Východní a Severní Tyrolsko) a Provincie Bolzano v italském regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko.

¹¹¹ ALCOCK, Antony. THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction. Bolzano, 2001, s. 20. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

¹¹² Dekret prezidenta republiky z 31. srpna 1972.

¹¹³ O tyrolském orlovi viz níže.

Obrázek č. 6: Znak provincie Bolzano-Jižní Tyrolsko

Zdroj: <http://www.provinz.bz.it/land/landesverwaltung/suedtirol/wappen.asp>.

Region Tridentsko-Horní Adiže/Jižního Tyrolsko je dle zákona o zvláštním statusu oprávněn samostatně jednat a rozhodovat ve věcech regionálních a lokálních úřadů a korporací, správy katastru nemovitostí, obchodní komory či požární ochrany. Dále je zmocněn vydávat právní předpisy z oblasti sociálního zabezpečení, které doplňují předpisy státu i zakládat a řídit vlastní autonomní instituce. Podle čl. 7 může region se souhlasem obyvatel, kterých se to týká, zřídit nové obce, geograficky je vymezit a pojmenovat.

Nižší samosprávné jednotky – provincie jsou oprávněny jednat mimo jiné v oblastech ochrany krajiny, správy místní policie a lokálních kulturních institucí jako jsou knihovny, akademie či muzea, pojmenovávání obcí i lokalit s přihlédnutím na dvojjazyčnost oblasti v provincii Jižní Tyrolsko, lovu a rybářství, obchodu, školství a dalších.

Čl. 19 vysvětluje jazykovou problematiku provincie Jižní Tyrolsko. Lze na něj pohlížet jako na názorný příklad realizace zvláštního statusu regionu. Vyučování v mateřských školách, 1. stupni (*Grundschule, scuola primaria*)¹¹⁴ a 2. stupni (*Sekundärschule, scuola secondaria di primo grado*)¹¹⁵ základní školy probíhá v mateřském jazyce¹¹⁶ žáků. Od 2. nebo 3. (v závislosti na rozhodnutí vedení školy) třídy prvního stupně je výuka druhého cizího jazyka povinná. Hodiny musí být vždy vedeny vyučujícím – rodilým mluvčím. V oblastech se silným zastoupením ladinské menšiny se

---

¹¹⁴ Pro žáky ve věku 6-11 let.

¹¹⁵ Pro žáky ve věku 12-16 let. Odpovídá 2. stupni základní školy, říká se jí "nižší střední škola" a při jejím ukončování skládají žáci státní zkoušku nezbytnou pro přijetí do dalšího stupně vzdělávání.

¹¹⁶ V italštině, případně v němčině.

ladinština používá v mateřských školách a dále ve školách všech stupňů a typů jako jazyk vyučování.

Zákon vymezuje orgány regionu a provincií, vyhlášení zákonů v regionu a provinciích nebo kontrolu regionu shora, tedy Ústavním soudem.

V regionu Tridentско-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko působí vládní komisař pro provincii Tridentско a druhý pro provincii Jižní Tyrolsko. Do úřadu jsou vládní komisaři, kteří plní roli zástupce vlády, respektive státu, jmenováni radou italských ministrů. Vládní komisařkou pro Jižní Tyrolsko je v současné době doktorka Elisabetta Margiacchi. Komisař zastupuje stát ve vztahu k provinciím a je přímo odpovědný ministerstvu vnitra. Jeho úkolem je koordinovat výkon nařízení státu, dohlížet na činnost odpovídajících úřadů s výjimkou justice, obrany a železnic. Dále dohlíží na výkon přenesené působnosti státní správy, řídí všechny pracovníky státní správy v provincii a případné námítky sděluje hejtmanovi.¹¹⁷ Vládní komisař předsedá provinční komisi pro veřejný pořádek a nese odpovědnost za koordinaci policejních sil.¹¹⁸

Zvláštní postavení má mezi regiony tridentско-jihotyrolský region i co se týče financí. Např. celá částka vybraná ze státních daní za spotřebu elektřiny v oblasti případně provincií. Provincie také mohou zavést speciální turistické daně a poplatky.¹¹⁹

Italský parlament je bikamerální, což znamená, že je tvořen dvěma komorami. V dolní komora – Poslanecké sněmovně (*Camera dei Deputati*) zasedá 630 poslanců a v horní komoře – Senátu (*Senato della Repubblica*) 315 senátorů.¹²⁰

Na rozdíl od České republiky není volební systém Italské republiky zakotvený v Ústavě. V případě změn volebního systému není tedy nutné měnit nejvyšší právní normu státu. Od roku 1948 se při volbách v Itálii používal systém poměrného zastoupení. V roce 1993 došlo k první volební reformě. Protože z poměrného volebního systému vzešlo celkem 8 vlád s průměrnou dobou úřadování pouze cca jednoho roku, byla změna volebního systému nevyhnutelná. Důvodem pro neschopnost skládání koalic a krátkou dobu

---

¹¹⁷ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

¹¹⁸ REGIERUNGSKOMMISSARIAT FÜR DIE PROVINZ BOZEN. Funktionen. In: Regierungskommissariat für die Provinz Bozen. [online]. ©2009 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.prefettura.it/bozen/contenuti/49603.htm>.

¹¹⁹ PRESSEAMT. Sonderstatut für Trentino-Südtirol. In: Das neue Autonomiestatut. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

¹²⁰ PETERLINI, Oskar. The South-Tyrol Autonomy in Italy: Historical, Political and Legal Aspects. In: One Country, Two Systems, Three Legal Orders - Perspectives of Evolution: Essays on Macau's Autonomy after the Resumption of Sovereignty by China. Heidelberg:Springer, 2009.

úřadování byl velký počet politických stran a přísné dodržování poměrného zastoupení. Systém poměrného zastoupení byl proto nahrazen kombinovaným, jenž využívá kombinaci většinového a poměrného zastoupení. Bylo očekáváno, že tato změna přinese do parlamentu potřebnou stabilitu a efektivitu pro budoucí sestavování vlády. Reálné výsledky byly jiné. Proto bylo nutné tento volební systém opět změnit. Dosud poslední novela volebního zákona v roce 2005 zavedla tzv. poměrný volební systém s bonusem pro vítěze (*premio di maggioranza*).¹²¹ Změnu prosadila, jen pár měsíců před volbami, vládnoucí koalice Silvia Berlusconiho.

Ve volbách do Poslanecké Sněmovny Parlamentu Italské republiky, konaných ve dnech 24. a 25. února 2013 získal region Tridentsko-Horní Adiže/Jižního Tyrolsko, respektive SVP v poslanecké sněmovně 5 křesel. Strana vstoupila do těchto voleb jako součást aliance „Itálie. Společné blaho.“ („*Italia. Bene Comune*“), v jejímž čele stál Pier Luigi Bersani – bývalý ministr a tajemník demokratické strany Partito Democratico, a která se stala absolutním vítězem voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu. Součástí spojení byly kromě výše zmíněné Demokratické strany i další celostátní, a zejména regionální strany. Jižní Tyrolsko bylo ve volbách kromě SVP zastoupeno dále Tyrolsko tridentskou autonomistickou stranou, která však nezískala dostatečný počet hlasů pro postup do dolní komory parlamentu.¹²²

Za současnou pozici a roli v rámci italského regionalismu vděčí Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko Jihotyrolské lidové straně (SVP).

4.2 Vztah dnešního Jižního Tyrolska k Rakousku

Vztah Jižního Tyrolska k Rakousku je vzhledem ke společné minulosti velmi silný. Od přidělení oblasti k Itálii vznikaly na obou stranách rakousko-italských hranic různé iniciativy na znovupřipojení zpět k Rakousku. Dle Ministerstva zahraničních věcí Rakouské republiky plní Rakousko ve věci Jižního Tyrolska především ochrannou funkci německé a ladinské menšiny. Několik desetiletí rakouské politické špičky silně podporovaly snahy SVP o udělení nezávislosti na Římu, i přesto, že by spíše uvítaly

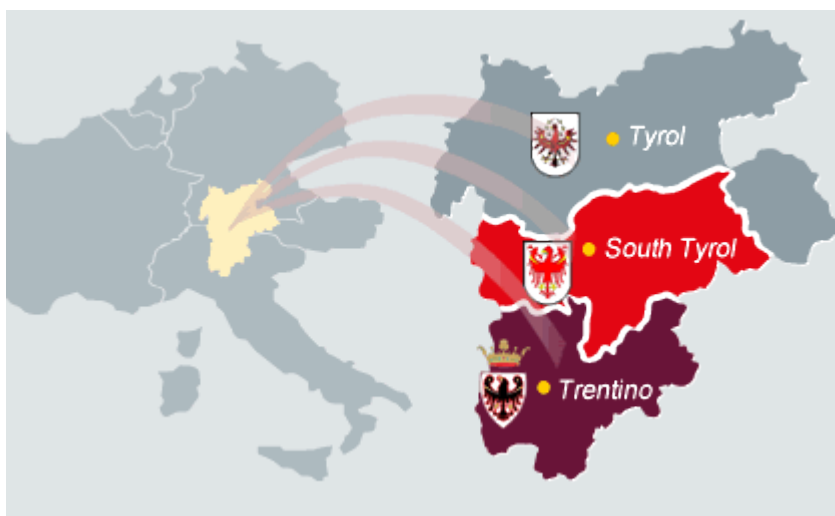
---

¹²¹ PAVLATOVÁ, Aneta. Reforma volebního systému v Itálii v roce 2005 – příčiny, cíle, naplnění. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2010. Bc. Thesis, s. 13-15. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/107794/fss_b/.

¹²² ÁLVAREZ-RIVERA, Manuel. Elections to the Italian Parliament. In: Election Resources on the Internet [online]. ©2003-2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://electionresources.org/it/chamber.php?election=2013>.

obnovení historické země Tyrolsko. Na dlouholetou spolupráci navázalo vytvoření Euroregionu Tyrolsko-Jižní Tyrolsko-Tridentsko (*Europaregion Tirol-Südtirol-Trentino*), které ještě více upevnilo tradici přeshraniční kooperace rakouské spolkové země a dvou italských autonomních provincií na jih od Brennerského průsmyku. Velký důraz je přitom kladen na podporu běžného života občanů obývajících oblasti euroregionu, zejména co se kultury, cestovního ruchu, zemědělství a životního prostředí týče.¹²³

Obrázek č. 7: Euroregion Tyrolsko-Jižní Tyrolsko-Tridentsko

Zdroj: <http://www.europaregion.info/en/>.

Důležitým mezníkem ve spolupráci Jižního Tyrolska s Rakouskem byl rok 1995, kdy Rakouská republika spolu se dvěma severními zeměmi – Finskem a Švédskem zvýšila počet členů Evropské unie v rámci 4. rozšíření. Zároveň byla také podepsána Schengenská dohoda (28. dubna 1995), jež nabyla platnosti 1. prosince 1997. Vstupem Rakouska do Schengenského prostoru se situace v Jižním Tyrolsku opět uklidnila. Lidé na obou stranách hranic cítili, že Jižní Tyrolsko se opět přibližuje Rakousku. Nejprve byly zrušeny kontroly mezi zeměmi Schengenu, nejpozději 31. března 1998 byly zrušeny také celní kontroly na státních hranicích mezi Rakouskem a Itálií. Pro občany obou států to znamenalo neomezený pohyb.¹²⁴

¹²³ PITROVÁ, Miroslava. Jižní Tyroly. In: CABADA, Ladislav et al. Evropa regionů. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 163.

¹²⁴ BUNDESMINISTERIUM FÜR EUROPA, INTEGRATION UND ÄUßERES. Wichtigste Etappen des Integrationsprozesses. Das Außenministerium. [online]. ©2008-2011 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik/europa/europaeische-union/oesterreich-in-der-eu/integrationsprozess.html>.

4.2.1 FPÖ a Jižní Tyrolsko

Důležitou roli v ochraně obyvatel německé provincie regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko hraje Svobodná strana Rakouska (*Freiheitliche Partei Österreichs*, FPÖ), která se již několik desetiletí snaží o podporu Jihotyrolanů a obnovu historické země Tyrolsko. Téma je zaneseno v jejím politickém programu.

V programu Svobodných je světová otevřenost a nezávislost, v jejímž rámci se mimo jiné hovoří o otázce Jižního Tyrolska.

*„Rakousko je zástupce německých a ladinských Jihotyrolanů v Itálii, zastupuje zájmy všech Starorakušanů, pro něž je němčina rodným jazykem z oblasti dvojí monarchie Rakouska – Uherska. Usilujeme o sjednocení historické země Tyrolsko a vyznáváme právo na sebeurčení Jihotyrolanů...“*¹²⁵

Strana je toho názoru, že Jižní Tyrolsko v žádném případě není Itálie. Proto také spolu s jihotyrolským uskupením Jihotyrolská nezávislost (*Südtiroler Freiheit*) spustila kampaň „Jižní Tyrolsko není Itálie“ (*Südtirol ist nicht Italien*). Nepovažuje např. za správné, když jsou Jihotyrolští sportovci považováni za Italy a startují pod vlajkou Itálie.¹²⁶ Gerhard Kurzmann¹²⁷ z FPÖ podle svých slov nepokládá Jižní Tyrolsko za území cizího státu, a tedy za zahraničí. Cílem každého rakouského politika by podle něj měla být obnova historického Tyrolska.¹²⁸ Podpoře Jižního Tyrolska v Rakouské republice se věnuje pouze FPÖ, k jihotyrolské otázce se ale čas od času vyjádří i zástupci jiných politických stran. Např. bývalý člen rakouské Národní rady a mluvčí parlamentního klubu BZÖ¹²⁹ v oblastech zemědělství, rozvojové spolupráce a Jižního Tyrolska Gerhard Huber (BZÖ) řekl k situaci na severu Itálie:

---

¹²⁵ „Österreich ist Anwalt der deutschen und ladinischen Südtiroler und vertritt die Interessen für alle Altösterreicher deutscher Muttersprache aus dem Bereich der ehemaligen k.u.k. Monarchie. Wir streben die Einheit Tirols an und bekennen uns zum Selbstbestimmungsrecht Südtirols...“ FPÖ. Parteiprogramm der Freiheitlichen Partei Österreichs. [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z:

http://www.fpoe.at/fileadmin/Content/portal/PDFs/_dokumente/2011_graz_parteiprogramm_web.pdf.

¹²⁶ NEUBAUER, Werner. Leitantrag. [online]. [cit. 2014-03-27] Dostupné z: <http://www.fpoe.at/dafuer-stehen-wir/suedtirol/>.

¹²⁷ Gerhard Kurzmann je rakouský politik, jenž působil v letech 1998-2002 a 2006-2010 jako člen Národní rady. Ve volbách do zemského sněmu v roce 2010 byl nasazen jako volební lídr FPÖ a po úspěchu se stal nejen členem Štýrského zemského sněmu, ale i Zemské rady.

¹²⁸ HÖFLER, Klaus. Steirer-FPÖ: Südtirol soll zu Österreich, Kritik an Strache. In: Die Presse.com [online]. ©2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/670042/SteirerFPO_Sudtirol-zu-Osterreich-Kritik-an-Strache.

¹²⁹ BZÖ = Bündnis Zukunft Österreich = Svaz pro budoucnost Rakouska.

„...když je Itálie na pokraji bankrotu, měli by mít obyvatelé provincií Tridento a Jižní Tyrolsko možnost v referendu rozhodnout, zda nechtějí zpátky k Rakousku!“¹³⁰

V září 2013 se konaly volby do rakouské Národní rady. Zatímco dvě nejsilnější strany – SPÖ¹³¹ a ÖVP¹³² voličské hlasy ztratily, strana FPÖ vyšla z voleb jako jasný vítěz, posílila a na celostátní úrovni získala přes 20 % hlasů. Zdá se tedy, že Rakušanům není situace v Jižním Tyrolsku lhostejná.

---

¹³⁰ „...wenn Italien pleite ist, dann sollen die Bewohner der Provinz Südtirol/Trentino in einer Volksabstimmung entscheiden können, ob sie nicht wieder zurück zu Österreich wollen!“ OTS. BZÖ-Huber: Rom darf Südtirol nicht aushungern! In: Ots.at.[online]. ©2012 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20120829_OTS0126/bzoe-huber-rom-darf-suedtirol-nicht-aushungern.

¹³¹ SPÖ = Sozialdemokratische Partei Österreichs = Sociálně demokratická strana Rakouska.

¹³² ÖVP = Österreichische Volkspartei = Rakouská lidová strana.

5 Snahy o udělení plné autonomie

Podle různých výzkumů veřejného mínění jsou Jihotyrolané v začátku 21. století s italskou nadvládou opět nespokojeni. Poslední průzkum provedl dne 24. 3. 2014 institut veřejného mínění Istituto Piepoli na území celé Itálie. 36 % respondentů referenda napříč Itálií vyjádřilo zájem o určitou míru nezávislosti pro své regiony. I v minulém roce proběhlo několik podobných šetření. Jedním z nich byl také průzkum stran Jihotyrolská svoboda (STF, *Süd-Tiroler Freiheit*) a Svobodní (*Die Freiheitlichen*) z června 2013. Ten ukázal, že by pouze 26 % z cca 700 Jihotyrolanů rádo zůstalo u Itálie, 54 % by si přálo nezávislost na italském státu. Jižní Tyrolsko se již téměř století neúspěšně snaží o získání samostatnosti, připojení zpět k Rakousku nebo alespoň větší nezávislosti na Italské republice. Výsledky obou průzkumů znovu potvrdily smýšlení občanů a Jihotyrolany utvrdily v jejich úsilí o změnu. Po výše uvedeném průzkumu z roku 2013 se zakladatelka STF vyjádřila k jeho výsledkům:

*„Převážná většina Jihotyrolanů se po více než 90 letech příslušnosti k Itálii stále necítí být Italy.“*¹³³

Jaký je ale hlavní důvod nespokojenosti Jihotyrolanů? Po dlouhých letech existuje v oblasti jazyková a etnická rovnoprávnost. Oblast je ve velmi dobré ekonomické situaci. Právě ekonomická situace ale obnovila debaty o budoucnosti oblasti. Zatímco Jižní Tyrolsko patří podle ratingových agentur k TOP 25 oblastem Evropy, italské státní zadlužení je stále větší. Rakousko je ve srovnání s Itálií hodnoceno mnohem lépe.¹³⁴ Začátkem roku 2014 dosáhl italský veřejný dluh 132,6 % HDP, hodnoty ve srovnání s Rakouskem téměř dvojnásobné.¹³⁵ Jihotyrolské politické špičky jsou přesvědčeny, že se momentální situace státu projeví i na ekonomice regionu. Bohatý sever již několik let platí za chudý jih. To je ale podle jednoho z čelních představitelů SVP, Thomase Widmanna, nepřijatelné, a proto v rozhovoru pro bolzanské noviny „Dolomiten“ přišel s návrhem na odkoupení plné autonomie pro Jižní Tyrolsko. Pro provincii by to znamenalo rozšíření současných pravomocí natolik, že by mohla rozhodovat ve všech

---

¹³³ Italianische Meinungsumfrage: 36 Prozent für Unabhängigkeit. SüdtirolNews.it [online]. ©2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.suedtirolnews.it/d/artikel/2014/04/01/italienische-meinungsumfrage-36-prozent-fuer-unabhaengigkeit.html#.UzsNoPl_spV.

¹³⁴ ČTK. Odtrhnou se Jižní Tyroly od zadlužené Itálie?. Týden.cz [online]. ©2011 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/odtrhnou-se-jizni-tyroly-od-zadluzene-italie_205354.html#.Uzrv0_1_spU.

¹³⁵ TRADING ECONOMICS [online]. ©2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/>.

oblastech vyjma měnové a zahraniční politiky, které by zůstaly v gesci Italské republiky.¹³⁶

Hospodářská krize znovu vyvolala mezi Jihotyrolany napětí a otázky. Nerozumí, jaký smysl je v přispívání na stát, ke kterému neinklinují a kde se navíc stále cítí jako cizinci. Ke konceptu výměny 15 miliard €¹³⁷ za plnou autonomii pro Jižní Tyrolsko se vyjádřil mimo jiné i bývalý poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu Italské republiky za SVP Siegfried Brugger:

„Čím více bude Jižní Tyrolsko připraveno platit, tím snadněji něco od Říma získá a bude mít větší volnost k utvoření nové správní jednotky.“¹³⁸

V oblasti se objevilo několik iniciativ na podporu secese. Mezi nejvýraznější patří „Pryč od Říma“ (*Los von Rom*), a „Jihotyrolská nezávislost“ (*Südtiroler Freiheit*). Druhé jmenované hnutí vzniklo v roce 2007 a na prvním místě jeho programu stojí právo na sebeurčení. Hesla „Jižní Tyrolsko není Itálie“ (*Südtirol ist nicht Italien*) a „Svoboda začíná tam, kde končí Itálie“ (*Freiheit beginnt wo Italien aufhört*) jsou ústředním mottem.

Jižní Tyrolsko není jedinou oblastí v Evropě, která usiluje o nezávislost. 18. září 2014 proběhne ve Skotsku referendum, v němž budou obyvatelé nejseverněji položené země Velké Británie rozhodovat o získání plné autonomie v rámci Spojeného království. Podle současných prognóz by pro nezávislost Skotska hlasovalo zhruba 30-40 % voličů. Určitou míru autonomie má země již od roku 1999, zákonodárná moc je zastoupena jednokomorovým parlamentem, výkonná moc vládou s 21 ministry. Skotská vláda sepsala a vydala tzv. Bílou knihu (*The White Paper*) – plán na odtržení od Spojeného království.¹³⁹ Uvidíme, jaké konsekvence bude mít skotský vývoj na situaci na severu Itálie.

Jihotyrolská společnost je v současnosti vyrovnaná a relativně bez problémů. Největší třecí plochou byl nedávný jazykový spor.

---

¹³⁶ Landesrat will Südtirol um 15 Milliarden "freikaufen". In: die Presse.com [online]. ©2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/723231/Landesrat-will-Sudtirol-um-15-Milliarden-freikaufen->.

¹³⁷ Více než 400 miliard Kč.

¹³⁸ APA. Widmann prescht vor: Rom die Vollautonomie „abkaufen“. In: Stol.it [online]. ©2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.stol.it/Artikel/Politik-im-Ueberblick/Lokal/Widmann-prescht-vor-Rom-die-Vollautonomie-abkaufen>.

¹³⁹ TURKOVÁ, Z., M. SLEZÁK a S. BARTOŠOVÁ. Nezávislé Skotsko? Libra i královna ano, jaderné zbraně a sociální škrty ne. In: Český rozhlas – zprávy [online]. ©2013 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/nezavisle-skotsko-libra-i-kralovna-ano-jaderne-zbrane-a-socialni-skrty-ne--1285579.

V nařízení vydaném v roce 1916 Ettorem Tolomeiem pod názvem *Prontuario dei nomi locali dell'Alto Adige*¹⁴⁰ byl představen program na poitalštění německých místních jmen. Nejpozději 29. března 1923 mělo být v rámci italianizace změněno 16 735 názvů, mezi nimi např. německý název vrcholu „*Braunsberg*“ byl poitalštěn na „*Castel Montebruno*“. Zakázána byla i označení „Jižní Tyrolsko“ a „Jihotyrolané“, stejně jako odvozeniny těchto slov. Provincie byla nadále oficiálně označena jako „Alto Adige“.

V témže roce nechala obecní rada hlavního města rakouské spolkové země Tyrolsko - Innsbrucku v upomínku na oddělení Jižního Tyrolska od Rakouska a v reakci na italianizaci německých názvů a zákaz používání označení „Jižní Tyrolsko“ přejmenovat Nádražní náměstí (*Bahnhofplatz*) na Jihotyrolské náměstí (*Südtiroler Platz*). Přejmenována byla i další náměstí a ulice ve městě. Tehdejší starosta Wilhelm Greil označil dle Rolfa Steiningera provedený akt za výraz věrnosti a sounáležitosti s Jižním Tyrolskem. Své pocity vyjadřovali obyvatelé Innsbrucku také při protestech, na vzdálenou podporu Jihotyrolanů se konaly různé happeningy a další akce.

Od přidělení Jižního Tyrolska Itálii bojují jihotyrolští Němci o svou jazykovou, ale především kulturní identitu. Jejich domovina se stala italským územím a oni se tak ocitli pod správou Říma. Největší rozepře se týkaly používání jazyka a místopisných názvů. Nápravy se dočkaly v 99. článku XI. části Statusu autonomie z roku 1972, dle kterého je v regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko zavedena rovnost německého jazyka a italštiny, která je úředním jazykem italského státu. Ne vždy tomu ale tak opravdu bylo.¹⁴¹

Situace se ale změnila. V Jižním Tyrolsku byly veškeré oficiální nápisy a označení přepracovány do dvojjazyčné podoby, časem začal převládat pouze jazyk německý, což se neobešlo bez komentářů ze stran italských politických představitelů. „*Jejich provincie leží v Itálii. Žijeme v Itálii a je nepředstavitelné a netolerovatelné, aby byly v jihotyrolské provincii pouze německé ukazatele,*“ uvedl jeden z ministrů regionální vlády Raffaele Fitto (PdL)¹⁴² pro jihotyrolské noviny „*Dolomiten*“.¹⁴³

---

¹⁴⁰ Příručka místních jmen v Jižním Tyrolsku.

¹⁴¹ STEININGER, Rolf. *South Tyrol: A Minority Conflict of the Twentieth Century*. London: Transaction Publishers, 2003, s. 21-23.

¹⁴² Il Popolo della Libertà = Lid svobody.

¹⁴³ *Jetzt hat auch Südtirol seinen "Ortstafelstreit"*. In: Krone.at [online]. ©2010 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z http://www.krone.at/Welt/Jetzt_hat_auch_Suedtirol_seinen_Ortstafelstreit-36.000_Faelle-Story-211556.

Obrázek č. 8: Dvojjazyčná tabule označující začátek obce Campolasta/Astfeld.

Zdroj: <http://www.schuetzen.com/typo3temp/pics/a27749c640.jpg>.

ZÁVĚR

Oblast Jižního Tyrolska disponuje bohatou historií, etnickou a jazykovou diverzitou a výjimečným postavením v rámci italského regionalismu. Region je na rozdíl od Italské republiky také v dobré ekonomické formě.

Oblast, která před připojení k Itálii v roce 1919 patřila Rakousku-Uhersku, existuje již téměř století pod italskou správou. Ačkoliv v průběhu let získala relativně velkou míru autonomie a v mnoha záležitostech jihotyrolské (německy mluvící) obyvatelstvo zajišťuje chod a fungování své provincie samo, stále se pod římskou taktovkou cítí jako cizinci. Přiblížit současnou situaci na severu Itálie není snadné. Stále hlasitěji se ozývají hlasy na znovu připojení Jižního Tyrolska k Rakousku či úplné samostatnosti – v současné době již však hlasy nenásilné (nedochází již k ozbrojeným konfliktům jako např. v jiných částech Evropy).

Cílem bakalářské práce bylo představit region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko, resp. jeho převážně německy hovořící provincii Bolzano-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko. Dále analýza a deskripce současné pozice oblasti v rámci italského regionalismu. Region Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko se svými dvěma provinciemi Tridentsko a Bolzano-Jižní Tyrolsko byl v mé práci geograficky, jazykově, politicky a správně vymezen., Případnému čtenáři byl předložen přehled nejdůležitějších milníků v historii Jižního Tyrolska od připojení k Itálii v roce 1919. Zajímavý byl zejména vývoj událostí, které vedly k udělení statusu autonomie. Jako nejpřínosnější hodnotím kapitoly zabývající se pozicí a rolí regionu v rámci italského regionalismu, neboť tato problematika není v dostupných zdrojích příliš rozvedena.

Největší obtíže, které jsem při zpracování práce překonávala, byly způsobeny právě nedostatečným zpracováním tematiky italského regionalismu nejen v českých, ale i v německy či anglicky psaných zdrojích. Přesto bylo všech cílů práce dosaženo.

Předkládané téma muselo být z důvodu rozsahu bakalářské práce pojato úsporněji. Pro následný výzkum zde však existuje řada dalších témat. Zajímavý by byl např. pohled do historie před připojením Jižního Tyrolska k Itálii v roce 1919, Jižní Tyrolsko ve světových válkách nebo vztah k České republice a osudy jihotyrolských obyvatel z údolí jezera Ledro (Valle di Ledro), kteří byli během první světové války evakuováni především na Příbramsko, Kladensko a Turnovsko.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Agreement between France, Russia, Great Britain and Italy signed at London, April 26, 1915 [online]. In: Internet Archive [právní informační systém]. University of California [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: https://ia700401.us.archive.org/9/items/agreementbetween00franrich/agreementbetween00franrich_bw.pdf.

ALCOCK, Antony. THE SOUTH TYROL AUTONOMY: A Short Introduction. Bolzano, 2001. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/south-tyrol-autonomy.pdf>.

APA. Widmann prescht vor: Rom die Vollautonomie „abkaufen“. In: Stol.it [online]. ©2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.stol.it/Artikel/Politik-im-Ueberblick/Lokal/Widmann-prescht-vor-Rom-die-Vollautonomie-abkaufen>.

Autonome Provinz Bozen-Südtirol: Landesregierung. AUTONOME PROVINZ BOZEN - SÜDTIROL | LANDESREGIERUNG. Arno Komatscher, Landeshauptmann [online]. Bolzano, 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/land/landesregierung/kompatscher.asp>.

AUTONOME REGION TRENTINO – SÜDTIROL. Regionalratswahlen: Autonome Region Trentino – Südtirol, ©1998.

ÁLVAREZ-RIVERA, Manuel. Elections to the Italian Parliament - The Chamber of Deputies (1994-2001). In: Election Resources on the Internet [online]. ©2003-2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://electionresources.org/it/chamber.php>.

BUNDESMINISTERIUM FÜR EUROPA, INTEGRATION UND ÄUßERES. Wichtigste Etappen des Integrationsprozesses. Das Außenministerium. [online]. ©2008-2011 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.bmeia.gv.at/aussenministerium/aussenpolitik/europa/europaeische-union/oesterreich-in-der-eu/integrationsprozess.html>.

ČÍŽKOVÁ, Zuzana. Itálie jako decentralizovaný stát: analýza kompetencí italských regionů. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2010. Mgr. Thesis. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/182699/fss_m/.

ČTK. Odtrhnou se Jižní Tyroly od zadlužené Itálie?. Týden.cz [online]. ©2011 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/odtrhnou-se-jizni-tyroly-od-zadluzene-italie_205354.html#.Uzrv0_1_spU.

Der Staatsvertrag von Saint-Germain-en-Laye. Pariser Vorortverträge 1919/20 [online]. 2002, 2006 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.versailer-vertrag.de/svsg.htm>.

Der Vertrag. 1946 - 2006 Pariser Vertrag Gruber-Degasperi [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/pariservertrag/vertrag/vertrag.asp>.

Die Stunde Null. 1946 - 2006 Pariser Vertrag Gruber-Degasperi [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.provinz.bz.it/pariservertrag/vertrag/stundeNull.asp>.

Dolomiten: UNESCO Weltnaturerbe. Suedtirol.info [online]. Dostupné z: <http://www.suedtirol.info/Wissenswertes/Land--Leute/Dolomiten-UNESCO-Weltnaturerbe.html>.

FINGELLER, Hans. The Lost Home: South Tyrol [online]. Andreas-Hofer-Bund für Tirol, 1938. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <https://archive.org/details/TheLostHomeSouthTyrol>.

FPÖ. Parteiprogramm der Freiheitlichen Partei Österreichs. [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.fpoe.at/fileadmin/Content/portal/PDFs/_dokumente/2011_graz_parteiprogramm_web.pdf.

GEMEINSAMES BÜRO DER EUROPAREGION TIROL - SÜDTIROL - TRENTINO. EUROREGIO Tirol Südtirol Trentino [online]. Bozen, 2002-2013 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.europaregion.info/de/willkommen.asp>.

Genehmigung des vereinheitlichten Textes der Verfassungsgesetze, die das Sonderstatut für Trentino-Südtirol betreffen. In: DEKRET DES PRÄSIDENTEN DER REPUBLIK vom 31. August 1972, Nr. 670. 1972.

HALSSAL, Paul. Woodrow Wilson: Speech on the Fourteen Points Jan 8, 1918 In: Modern History Sourcebook [online]. ©1997 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1918wilson.html>.

HOUSKA, Ondřej. Ladinové – zapomenutý národ uprostřed Evropy. Radiožurnál [online]. 5. 2. 2011. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zzz/_zprava/847023.

HÖFLER, Klaus. Steirer-FPÖ: Südtirol soll zu Österreich, Kritik an Strache. In: Die Presse.com [online]. ©2011 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/670042/SteirerFPO_Sudtirol-zu-Osterreich-Kritik-an-Strache.

Italienische Meinungsumfrage: 36 Prozent für Unabhängigkeit. SüdtirolNews.it [online]. ©2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z:

http://www.suedtirolnews.it/d/artikel/2014/04/01/italienische-meinungsumfrage-36-prozent-fuer-unabhaengigkeit.html#UzsNoPl_spV.

JABUROVÁ, Iva. Južní Tirolsko: minulost, přítomnost a budoucnost národnostných menšín. Bratislava, 2006. Bakalářská práce. Ekonomická univerzita v Bratislavě, Fakulta mezinárodních vztahů.

Jetzt hat auch Südtirol seinen "Ortstafelstreit". In: Krone.at [online]. ©2010 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z

http://www.krone.at/Welt/Jetzt_hat_auch_Suedtirol_seinen_Ortstafelstreit-36.000_Faelle-Story-211556.

LANDESPRESSEAMT. Der Weg zur Autonomie. Sigmundskron 1957. [online]. ©2007 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.provinz.bz.it/sigmundskron1957/index_d.asp.

Landesrat will Südtirol um 15 Milliarden "freikaufen". In: die Presse.com [online]. ©2012 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z:

<http://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/723231/Landesrat-will-Sudtirol-um-15-Milliarden-freikaufen->.

LECHNER, Oswald a Barbara MORODER. South Tyrol's Economy its Structure and Specific Features [online]. Bozen: Institut for economic research, ©2006. Dostupné z: www.camcom.bz.it/2579.zip?ccode=en-US.

NEUBAUER, Werner. Leitantrag. [online]. [cit. 2014-03-27] Dostupné z: <http://www.fpoe.at/dafuer-stehen-wir/suedtirol/>.

OHN. Mediengespräch mit LR Widmann (2/2) - Wirtschaft braucht Vollautonomie. In: Autonome Provinz Bozen - Südtirol | Pressedienst [online]. ©2013 [cit. 2014-03-30].

Dostupné z: http://www.provinz.bz.it/lpa/service/285.asp?aktuelles_action=4&aktuelles_article_id=432199.

OTS. BZÖ-Huber: Rom darf Südtirol nicht aushungern! In: Ots.at.[online]. ©2012 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z:

http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20120829_OTS0126/bzoe-huber-rom-darf-suedtirol-nicht-aushungern.

PAVLATOVÁ, Aneta. Reforma volebního systému v Itálii v roce 2005 – příčiny, cíle, naplnění. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií, 2010. Bc. Thesis. Dostupné také z: http://is.muni.cz/th/107794/fss_b/.

PETERLINI, Oskar. *Autonomy and the protection of ethnic minorities in Trentino-South Tyrol: an overview of the history, law and politics*. Bozen:Regional Parliament of Trentino-South Tyrol, 1997.

PETERLINI, Oskar. *The Autonomy Statute of the Region Trentino South Tyrol*. Bozen:Regional Council of Trentino South Tyrol, 1994.

PETERLINI, Oskar. *The South-Tyrol Autonomy in Italy: Historical, Political and Legal Aspects*. In: *One Country, Two Systems, Three Legal Orders - Perspectives of Evolution: Essays on Macau's Autonomy after the Resumption of Sovereignty by China*. Heidelberg:Springer, 2009.

PITROVÁ, Miroslava. *Jižní Tyrol*. In: CABADA, Ladislav et al. *Evropa regionů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009.

Präsident/in. SÜDTIROLER LANDTAG. *Südtiroler Landtag* [online]. Bolzano, 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.landtag-bz.org/de/organe/praesident-in.asp>.

PRESSEAMT. *Sonderstatut für Trentino-Südtirol*. In: *Das neue Autonomiestatut*. Südtiroler Landesregierung: Bozen, 2009.

PŘIBYL, Stanislav. *Italské Valle di Ledro a Svatá Hora*. SVATÁ HORA [online]. 2008 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://svata-hora.cz/cz/article/968/italske-valle-di-ledro-a-svata-hora>.

REGIERUNGSKOMMISSARIAT FÜR DIE PROVINZ BOZEN. *Funktionen*. In: *Regierungskommissariat für die Provinz Bozen*. [online]. ©2009 [cit. 2014-03-27].

South Tyrol. *The Economy*. BLS: Business Location Südtirol • Alto Adige [online]. Dostupné z: [http://www.bls.info/upload/file/South_Tyrol_The_Economy_web\[0\].pdf](http://www.bls.info/upload/file/South_Tyrol_The_Economy_web[0].pdf).

STEININGER, Rolf. *South Tyrol: A Minority Conflict of the Twentieth Century*. London: Transaction Publishers, 2003.

TEAM BLAU. *Kurze Geschichte der SVP. Südtiroler Volkspartei* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.svp.eu/de/partei/geschichte/>.

THE CONSTITUTION OF THE ITALIAN REPUBLIC, 1948 [online]. 2003 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.constitutionnet.org/files/Italy.Constitution.pdf>.

The Italian front. LLEWELLYN, Jennifer, Jim SOUTHEY a Steve THOMPSON. *Alphahistory.com* [online]. 2013 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://alphahistory.com/>.

TRADING ECONOMICS [online]. ©2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/>.

TURKOVÁ, Z., M. SLEZÁK a S. BARTOŠOVÁ. *Nezávislé Skotsko? Libra i královna ano, jaderné zbraně a sociální škrty ne*. In: *Český rozhlas – zprávy* [online]. ©2013 [cit.

2014-03-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/nezavisle-skotsko-libra-i-kralovna-ano-jaderne-zbrane-a-socialni-skrty-ne--1285579.

VON HARTUNGEN, Christoph H. Kurzgefasste Ladesgeschichte Südtirols (1918-2002). Bozen: Südtiroler Landtag, 2002.

Was Sie über Südtirol wissen sollten. Suedtirol.info [online]. Dostupné z: <http://www.suedtirol.info/Wissenswertes/Land--Leute/Zahlen--Fakten.html>.

WOELK, J., F. PALERMO a J. MARKO. Tolerance Through Law: Self Governance and Group Rights In South Tyrol. Martinus Nijhoff Publishers, 2008.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Mapa regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko

Obrázek č. 2: Jazykové zastoupení v regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko v roce 2011

Obrázek č. 3: Území nabízené Itálii v Londýnské dohodě z 26. 4. 1915

Obrázek č. 4: Mapa regionů se zvláštním statusem

Obrázek č. 5: Znak a prapor regionu Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko

Obrázek č. 6: Znak provincie Bolzano-Jižní Tyrolsko

Obrázek č. 7: Euroregion Tyrolsko-Jižní Tyrolsko-Tridentsko

Obrázek č. 8: Dvojjazyčná tabule označující začátek obce Campolasta/Astfeld

SEZNAM DVOJAZYČNÝCH NÁZVŮ

Alto Adige – Horní Adiže
Autonome Provinz Bozano-Südtirol/Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige –
Autonomní provincie Bolzano-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko
Autonome Region Trentino-Südtirol /Regione Autonoma Trentino-Alto Adige –
Autonomní region Tridentsko-Jižní Tyrolsko
Bahnhofplatz – Nádražní náměstí
Camera dei Deputati – Poslanecká sněmovna
Der Deutsche Verband – Německý svaz
Feuernacht – Noc ohňů
Fourteen Points Speech – Čtrnáct bodů prezidenta Wilsona
Freiheit beginnt wo Italien aufhört – Svoboda začíná
Friuli-Venezia Giulia – Furlansko-Julské Benátsko
Gebirgskrieg – horská válka
Grundschule – základní škola
Italia. Bene Comune – Itálie. Společné blaho
Landesausschuss (=Landesregierung) – provinční vláda
Landeshauptmann – hejtman
Landtag – provinční sněm
Los von Rom – Pryč od Říma
Nordtirol – Severní Tyrolsko
Operationskalender – operační kalendář
Operationszone Alpenvorland – operační zóna Předalpi
Osttirol – Východní Tyrolsko
premio di maggioranza – poměrný volební systém s bonusem pro vítěze
Prontuario dei nomi locali dell'Alto Adige – Příručka místních jmen v Jižním Tyrolsku
Regionalausschuss (=Regionalregierung) – Regionální shromáždění/Regionální výbor
Regionalrat – Rada regionu
Repubblica Sociale Italiana – Italská sociální republika
Sardegna/Sardigna – Sardinie
Sekundärschule – nižší střední škola
Senato della Repubblica – Senát Republiky
Sicilia – Sicílie
Sonderstatut – zvláštní status
Südtirol – Jižní Tyrolsko
Südtirol ist nicht Italien – Jižní Tyrolsko není Itálie
Autonome Region Trentino-Südtirol; Regione Autonoma Trentino-Alto
Südtiroler Platz – Jihotyrolské náměstí
The White Paper – Bílá kniha
Trachtenumzug – průvod krojů
Trentino-Alto Adige/Südtirol – Tridentsko-Horní Adiže/Jižní Tyrolsko
Trentino – Tridentsko
Trento (=Trient) – Trident
Valle d'Aosta – Údolí Aosty
Valle di Ledro – údolí jezera Ledro

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: První stránka Druhého zvláštního statusu autonomie z r. 1972

Příloha č. 1: První stránka Druhého zvláštního statusu autonomie z r. 1972

**DEKRET DES PRÄSIDENTEN DER REPUBLIK
vom 31. August 1972, Nr. 670 ¹⁾**

**Genehmigung des vereinheitlichten Textes
der Verfassungsgesetze, die das Sonderstatut
für Trentino-Südtirol betreffen**

DER PRÄSIDENT DER REPUBLIK

verfügt

auf Grund des Artikels 87 der Verfassung,
auf Grund des Artikels 66 des Verfassungsgesetzes
vom 10. November 1971, Nr. 1, der den Erlass des neuen
Textes des Sonderstatuts für Trentino-Südtirol vorsieht, wie
er sich aus den Bestimmungen des Verfassungsgesetzes
vom 26. Februar 1948, Nr. 5, des Gesetzes vom 31. De-
zember 1962, Nr. 1777, und der Verfassungsgesetze vom
10. November 1971, Nr. 1, und vom 23. Februar 1972, Nr.
1, ergibt,

nach Einholen der Stellungnahme des Staatsrates;
nach Anhören des Ministerrates;
auf Vorschlag des Ministerpräsidenten:

Einziges Artikel

Der diesem Dekret beiliegende und vom Ministerpräsi-
denten mit Sichtvermerk versehene vereinheitlichte Text der
Gesetze betreffend das Sonderstatut für Trentino-Südtirol
ist genehmigt.

Dieses Dekret, versehen mit dem Staatssiegel, ist in
die amtliche Sammlung der Gesetze und der Dekrete der
Republik Italien aufzunehmen. Jeder, den es angeht, ist
verpflichtet, es zu befolgen und dafür zu sorgen, dass es
befolgt werde.

Gegeben in Rom, am 31. August 1972

LEONE

Andreotti

Gesehen, der Siegelbewahrer: Gonella
Registriert beim Rechnungshof am 8. November 1972 Ak-
ten der Regierung, Register Nr. 253, Blatt 6 – Caruso

65